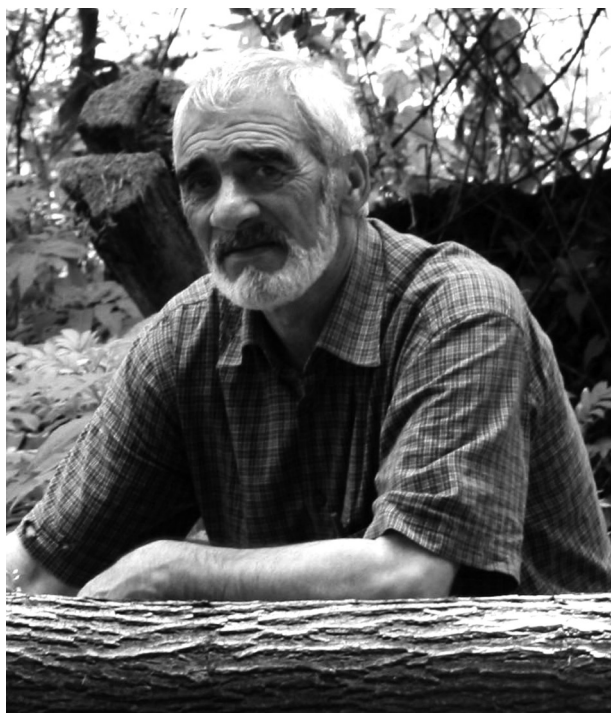

ГИВИ ЦНАРИА

Адхэынтшәкәтыжырта
Акәа 2014

ГИВИ ЦНАРИА

АЦЕИРА

Ажәеинраалақәа
Ажәаңқақәа
Ашәиңхыызқәа
Аныхәаңхыызқәа

Аңхәынтшәкәтыжырта
Акәа 2014

ББК 84 (5А6х) 6-5

Ц 56

Цнариа, Г. У.

Ц 56 **АЦЕИРА.** Ажәеинраалақәа. Ажәаңқақәа.

Ашәиңхыызқәа. Аныҳәаңхыызқәа.

Аңхәынтшәкәтыжырта. Ақәа, 2014. – 144 д.

Аизга ианылеит Гиви Цнариа еиуеиңшым аамтақәа рзы иаңицаз ажәеинраалақәа, акыр шықәса еизигоз ажәаңқақәа, ашәиңхыызқәа, аныҳәаңхыызқәа.

ББК 84 (5А6х) 6-5

©Цнариа, Г. У., 2014

©Аңхәынтшәкәтыжырта, 2014

Ахыцшымра ашәахәа

Ацстазаара атеисцыхә еимхәыцкәа цшыаала еихацсоит. Аха уи ахала еихацсом. Еимхәыцк иадам-харгы атыц ағы иназарц азы идыртәуп анацәкыарақәа рырхәмаршыа, аимхәыц бырлашкәа реишьтаргылашыа, реихырцсақьашыа. Икалап ауафы идоухатә мчы еиҫкааны, ицшзаны амҫақәтцара рацәазак атахзамшәа згәы иабо азә дықазаргы. Аха ҫнутқала адоухатә гәамч зызтоу иеиҫибаауа рацәазоуп, уи еиласрак имыхкәа ихәыцыртақәа рцан ақынза деибга-дызфыда дназарц азы агәағь гәгәа изтазароуп.

Зхатә хаҫра змоу, сзашытоузеи хәа ажәа тлапқақәа рхәара иеазымккәа, зыжәлар рдоухатә даракәац цхыақа агара иашытоу хәамтазтәи апоетцәа дыруазәкуп Гиви Уанчка-ица Цнариа. Шәагаала рацәак идуум рацхятәи уи иажәеинраалақәа реизга «Сыгәтыхақәа» тытцит 2003 ш. азы. Ихәатәуп ацхәаҫцәа иаразнак уи рылацш ишытцашәаз, Ацсны Ацынцътәылатә еибашыраантәи хажәлар рхыаа-гәытцхәкәеи уи ашытахь изтадыргылаз аекономикатә тахкаареи ирыхкыаны ирыхтыргаз,

иреахэхэагаз шөкөны ишрыдыркылаз. Ацхьаф еитах
игэалахаршэарц хтахуп апоет актэи иеизга акнытэ
цэахэақәак:

Ихазтода харт ацсыха,
Хага иахамтароуп цсаха.
Еишьтахтцалап еишьтахэхэа,
Иагырхахтцап урт акөкөа.

Хэарада, икалап арт ацэахэақәа иагыцэаны згэы
иабо азэ дцэыртдыргыы. Аха агэра ганы хакоуп,
аибашьра ауеиа иалагылаз шиакэымхо абас ихэыц-
уа. Ацсуаа, аказаареи акамзаареи рхэаафэы инеины
ианыказ, рцеицэа ршьарфаш анкатэоз аамтазы
Урыстэыла агэахыы зейтцэахны итээз роуп агырқәеи
ақыртқәеи, урт реышькылкыцэа рганахьала ажэа
наак ухэар зцэа зхыбзаауаз.

Гиви Цнариа уажэы апхьафцэа ирыдигало иа-
жэеинраалақәа реизга афбатэи ишөкөы ахь хаиа-
саанза, зеипшла акэзаргыы, хэазаатгыларц хтахуп уи
ипстазааратэ мөа.

Диит 1949 ш. нанхэа 2 рзы. 1966 ш. азы далгеит
Кэтолтэи абжьаратэи ашкол, 1972 ш. азы – Акэатэи
артцафратэ институт агеографиатэ факультет. 1972–
1973 шықәсқәа рзы арраматтура дахысуан. 1969–2007
шықәсқәа рзы Кэтолтэи абжьаратэи ашкол акны
агеография артцафыс аус иуан. Еиҗикааит атоурыхтэ
етнографиатэ музеи.

Апсуа жэлар рмилат-хақәйтратә қәпара агәта далагылан. Кәтол ақытан Жәлар рфорум ақәша деихабын. Апсны Аңынңытәылатә еибашьра (1992–1993 шш.) далахәын. Рақхьатәи апартизатә гәың «Бзана» еиқәаафыс даман. 1997–2001 шықәсқәа рзы Кәтол ақыта напхгара азиуан.

Имхәакәа высшьа амам ақы, хгәы иаанагоит, уажәы иаххәо ахшыөтқак Гиви Цнариа ихата иеиңш уи ицнагаөцәагы аргәаарым хәа. Гиви Уанчка-ица ирәиаратә еихьзарақәа ирыцкуп, итижкыз ашәкәы «Кәтол», иаазыркәафү аочерк. Уи адакьақәа ирныөуеит Кәтол ажәытә-ағатә, атоурыхтә фиашьа иаңыз ахатәирстақәа. Абартқәа зегы ртың-ртышә рықәтцара устәкьа имариамызт, аха Гиви Цнариа илшеит.

Аха зынзак даға зтцароуп апоезиа аус. Уи зны кәараццоушәа иубоит, итабоит хәа шәазызарак узцәыртцуеит. Аха апоезиа иахьугалак имшынуп, цәқәырцоуп, азәгы иқәаңхьа ахы ырмаңьақәуа итеислымуам. Хгәаныла, дарбан рәиафызаалак изықәан хадара злоу афилософиатә зыткәа иеала-мыжкәа, ағырңшза-қадақьра иеацәыхьчаны, гәты-гьгьаала, цстыгыгьаала ижәлар ирзынарханы ажәа ахәара ауп.

Гиви Цнариа поетк иаҳасабала даартуп, иаб ихәыштаарақны дтәоушәа апхьаө диацәажәоит, қәәиаралагы илшоит. Ус дқамлар цсыхәас имоузеи зырәиаратә мөа еихатәиуа ауафы.

Ус азэы анцэа дишоит, зқытеи зыбынцыи рымаца-
ра акэымкэа, адунеитцэкэа зыцсы амкуа. Уи зыхкэо,
изусу аилкаара хазшаз инапы иануп.

Апхэатэи ишэкэы «Сыгэтыхақэа» иацу апхэа-
жэа акнытэ цэахэақэак: «...Гиви Цнариа зны
деибашьфуп, дыбцьареибытафуп, хсаалашьақэыр-
гылафуп, исахьаркны ифычоу амфелых усумтақэа
рапцара дазказоуп, зны аамтала ақыта данапхгафуп,
цэгьеи бзиеи рфы деилыргафуп, Апсны тынч
иаанызмыжыуа хаға ихкэаны еилафелиасрак аны-
кәлалак, «хаит» анырхәалак, иара иапхэа анеира
уадафуп. Уи интырчцааны идыруеит аибашьраан
Кэтол шақантэ иалахысыз, шақа хырткәацқэа пжәаз,
аға ихайрпланқэа шақантэ ихылаз, шақа бомба
карыжыыз».

Иааинырсланы иаххәозар, абас икоуп арфеиафы,
аибашьфы, азынць алахынты азықәпаф Гиви
Цнариа ихәсахыа. Икалап, уи дмариацәоушәа,
дааигәацәоушәа дызбо азә дкаларгыи. Мап, дааи-
гәацәам, дагыыхарацәам, дыбжьарауафым, дыз-
лақам, дызлашам дашьтам, иагыитахым, Анцәа
ишиатәеишьаз дыкоуп, иитәым дахынхалом.

Апоет афбатэи ишэкэы «Атцеира» иартцабыргуеит
машәыршәа дшаланамгалаз ажәеинраалақэа рдуinei.
Уарла-шәарла икаутцо, фнутқала адоухатә хыщра,
фнутқала аеыртцауларә зцым – хыбжафыбжоуп,
еижьагоуп. Ужәытәи-уәатәи реихысырта мфәфы зны
ицәытцлашьцароуп, зны ицәытцлашароуп. Убартқәа

зегъы зыхъо еилкаауп, гәыла-цсыла рнырра аҫа-хуп.

Ажәеинраалақәа реизга «Атцеира» иагәылоуп аҫхьаф дзызфлымхәхаша афымта «Аҫхәысеиба зышла». Хажәлар рхьаа-гәйтҫха, ррыцҫхара, ани аҫеи рыгәхьааибагара иатцоу амч цәахәақәак рыла иааирцшуеит автор:

Агәымшәара илан,
Мчылагъы дыгәгәан.
Аҫхьаҫа джәылон,
Иҫсадгъыл былуан.

Ахы мыжда иқәшәаз,
Идыруеит – дзацәцом.
Дықәцоит ахақәитраз,
Сыҫсып хәагъы дшәом.

Аҫыхәтәаны:

Аҫхәысеиба зышла,
Агәашә ахь дыцшуеит.
Гәырфами уи дзыршла,
Лыҫсы зегъ зытуеит.

Агәымшәара, Аҫсадгъыл ахьчара, уи уатцәтәи амш азы ахы амеигзара, аҫеи затцә ихзызаара, аҫхәысеиба зышла лгәырфа... зегъы еиларсуп жәеинраалак афы. Зыҫсы зытуа аҫхәыс ылықәнагоу ажәа лыцшаахқәа

рхәара, урт рааирбра мариа усым, аха автор илшеит
урт зегъы реиҕыбаара, мѳашьтрак реицықәтара.

Ацсуа игәагъреи игәымшәареи ирызкны автор
гәтыгъгаала иациттоит абарт ацәахәақәа:

Ицсадгъыл ахъчараз
ацсуа дангыла,
Дкәыбаса дықәйтцеит
иқәылаз аға.

Бцъарда дицылан
гәышцыла,
Дышьтеиттоит напыла
игәы зегъ рыгға.

Ааи, бцъарда, напышьашәала заға ицылаз,
ирцшқаны иаххәозар, зтыпахъ имѳа дықәызтцаз
ацсуа еибашьѳы ицынць атоурых датәуп, хәахә-
пахәа имам. Ацсыуа қазшьала ус анцәа дишеит:
итәгъы уитом, утәгъы дашьтам. Цәгъала ицәымгуп
ианицрыхо, тынч анхаха иамразо ианимцкласуа.

Ацсны ахақәйттәразы Ацынцьтәылатә еибашь-
раан (иара уаанзагъы) ацсуаа ирәадоууаз, ирәа-
гыланы иракәпоз ақыртүа шыажәыѳцәа руазәк Цәаба
Иоселиани абас дтцәылихуеит апоет:

Ацсуа иашта ахъакәу дыруп,
Зтоурыхшьтра зырзуа уи дымдыруп.

Нас иарбану узхынхало,
Уамадазааит Сабуртало.

Ачан чан хэара ицоит хэа, ацсуаа ажэапканы ирхэоит. Абарт хыхь иаахгаз ацшыцэахэак иахдырбоит дарбан уафцсызаалакгы ицан дафнагар шамуа, зашта ахыккоу, уи ахышэара-атцышэара ззымдыркэа, ицшаргэуа атэым штақэа реыртажэра зеазыккуа ауафы, маншэаларак, еизхазыгьарак изыпшзам, днасыпдахоит.

Гиви Цнариа имоуп апхьаф игэы зыркэандаша алирикатэ ццтамта каиматкэа. Убарт ируакуп ажэеинраала «Сара сыжэтысуп». Ирызгэамтазакэа, мац-мац, згэы ацэамсахара иафэу ауаа ажэтыс рыдгыатцэыгьатцэылоит:

Сгэы зыдхэалоу Ацсынтэыла,
Сузаауеит еснагь гэыртэыла.
Жэытэгы иазыкан абастэкэа сышытра,
Санцо иааныжны сцоит сыжэтыстра.

Автор, дыцэазар ицхыз иалоу, еснагь дзыргэжэажэо, хьаа-гэытцхас, кредос имоу ицсадгыл Ацсны ауп. Иажэеинраала «Аццеира» афэы, игэатцантэи иаауа ицэахэакэа дрытцафырбазом, ажэа хымкыхкэа рхэара иеазикзом, иаахтны, хатцатцас дцэажэоит. Абас уи зыртцабыргуа апрограмматэ казшыа змоу иреиуоуп ацэахэакэа:

Ухэыцла уцсадгылаз,
Уи уара иутәуп.
Ацсшәа хәо иуцылаз,
Цсыуа тцасла дтәуп.

Даеацъаракгы:

Ужәлар рқәыцсычхәбжь
Умаҳазшәа каумтцан.
Уазыцшыз урт рыччабжь,
Иааныжны умцан...

Хцбынды уатцәтәи ацеипш знапы иану хтцеира
рыжәлар рқәыцсычхәбжь рмахауа, зегы рзеипш-
шны, реырдагәаны ианыкала, усқан ацсуаа иахья-
уажәраанза, гәак-тцәакрыла, изнысыз атоурых мөа
хыбжа-фьбжахоит, ицеипшдахоит, уимоу илахын-
тцадахоит. Ажәеинраала рахәыц кацшыны иагәыл-
сует абас еипш икоу ахшыцтак: шәеидгыл,
шәыжәахыр еибышәта, хәцсадгыл атцеира, хтоурых
ду зхәаеырц иашьтало дарбанзаалакгы шәымшәа-
шәмырха шәиґагыл, дшәымшәтан.

Гиви Цнариа иреиґу иажәеинраалакәа ируакуп
«Хыкәкыс икоу айбашьраґы – Аиааироуп» хәа, зыхьзу.
Агәымшәара, афырхатцара, Ацсадгыл хәагыхла аз-
гылара, уи ахьяа-агәытцха адырра – абарткәа зегы
«жәақәтцала» иаагалароуп ихәоит апоет.

Аишазы, апстазаарафы жѳақѳтцала шаќа гатѳу
еиќѳыпхъязшыс иамоузеи, шаќа гѳырѳа, шаќа
ќыба-зыба рыххатѳыс ахата иазыпшузеи.

Арѳиаѳы иажѳа еицаќрак аќѳымзароуп, инаршѳ-
гѳы блаќяны иара иахъатахым ѳъаргѳы имцароуп.

Цѳанырра пхак рытцаны, гѳыразрак рытцаны
избоит абарт ацѳахѳаќѳа:

Дгѳыли жѳѳани зегъ зырпхѳо,
Жѳѳангѳы икыду сымра.
Ушцырцыруа, ушкапхѳо,
Ушѳахѳа сзаќѳырпхѳа схъыпшымра.

Ишъахѳны ихѳоуп, игѳытгагоуп атцыхѳтѳантѳи
ацѳахѳа: «Ушѳахѳа сзаќѳырпхѳа схъыпшымра». Абарт
реипш иќоу ажѳа лыпшаахќѳа машѳыршѳа рѳытц-
шѳара уадаѳуп. Урт ажѳаќѳа уѳытцашѳарц азы
убылуазароуп.

Гиви Цнарриа аѳбатѳи ишѳќѳы аќны апхъаѳ
хымпада дрызѳѳлымхахап, интересс икны дрыпхъап
хѳа хгѳы иаанагоит апсуа жѳлар ражѳапќаќѳа,
рышѳираќѳа рныхѳапхъызќѳа, ухѳа ахшыѳортцагатѳ
ќазшыа змоу ажѳеицааираќѳа жѳпакы.

Рауль Лаиѳриа

АПҘӘЫСЕИБА ЗЫШЛА

Апхәысеиба зышла,
Агәашә ахь дыцшуеит.
Гәырҕами уи дзыршла,
Лыцсы зегь зытуеит.

Лыцкәын затә дыбжъазит,
Аибашьраҕы дшшуп.
Аха лгәыгра лцәымзит,
Жәымтацәгъа, дыцшуп.

Ан дыказам идырны,
Лыцкәын затә ихтыс.
Лцәа-лжъы ак анырны,
Днықәтәалоит дытрыс.

Агәымшәара илан,
Мычлагъы дыгәгәан.
Апхәака джәылон,
Ипсадгъыл былуан.

Ахы мыжда иқәшәаз,
Идыруеит, дзацәцом.

Дықәңоит ахақәитраз,
Сыңсып ҳәағы дшәом.

Ахы цаҳәцаҳә дацтқбан,
Дырәегь цхьақа дцон.
Ишьаха зегь ацқбан,
Цшьаала дшьабон.

Дгәақуан уи гәгәала,
Дахькаҳаз дыхәны.
Иеритом аламала,
Ихьчоит иара Ацсны.

Ғыцха дахьыхәазоз,
Ишьа цқьа кашуан.
Хақәитран уи дзыхәоз,
Ашьац иршьышьуан.

Дхәыцуан дахьышьытаз,
Имч қацсахьан.
«Абри ауп Анцәа иситаз
Брыцқасшьоит, Сан...»

Иееикәикит адәазағ,
Агәымшәа дтахәхәа.
Иқәыпхоит азазағ,
Амра ашәахәа.

Ацхэысеиба зышла,
Агэашэ ахь дыцшуеит.
Гэырџами уи дзыршла,
Лыцсы зегь зытуеит.

Акаа. 30.07.2003

АТЦЕИРА

Ухэыцла упсадгылаз, –
Уи уара иутәуп.
Ацсшәа иахәа иуцылаз,
Цсыуа тцасла дтәуп.

Уивымсын арыцха,
Ацстазаара зтаху,
Иулшо ала уицхраа,
Имызыртә иџацахәы.

Ужәлар рқәыцсычхабжь,
Умаҳазшәа каумтцан.
Уазыцшыз урт рыччабжь,
Иааныжьны умцан.

Агәәкра ду ианиаргы,
Итапахзаргь амацәаз,

Урыдгыл иагъа угәақыргы,
Имч ала ҳазшаз.

Ианакәызаалак иухоумырштын,
Милатла узеиуоу.
Иаңырхагоу доуумышьтын,
Иныкәызго иңхастоу.

Аңсадгъыл даңырхагазар,
Дыказаргъ деикәных.
Мал-шьалла днагазаргъ
Уимеигзан, даных.

Кәтол. 28.07.2003

ЦСОУ

Аңсны иагәылсуа азиас Цсоу,
Инзхыга-аазхыго амал ҳзааугоит.
Зегъы ирыздыруам уара узыңсоу,
Ҳарт уи аңға агәтан иаҳшоит.

Аҳазалхырта аҳәаа,
Сара сзын ишоуп.
Саңырцран сыкам заа,
Счафага абриоуп.

Хацсадгьылхымкәә, исзаанагаз,
Хынта-фынтарак калар,
Сцап ағыцуацаа ахьсырхаз,
Ацсны ишәсырбарым схабар.

Уцши, нахьхьи сгәыла иеқәә
Иахьрылаку Бзоу.
Упры, ауаа уерылакуа,
Ирылх аеы кыр иацсоу.

Ауаа ирымухуа еитцамзароуп,
Фынфажәижәаба, шәкы.
Насгы ииацәазароуп,
Уаха даеакы.

Исахәоуп иахьа чарак,
Сымцар калазом.
Исырхароуп иахьа царак,
Ирццак сахьзом.

Иахьа азы сгәы тынчуп,
Оф, гәышьа, сеиқәшәеит.
Сыцхзаша сыцуп,
Ус акәзар, сеихеит.

Упры нас, упры, с-лимузин,
Ирлас, уеиха, уццакы.

Ҳазшаз иситѐит азин,
Снеироуп иахьсархѐо «ухатцкы».

Ахтнықалақь сналалап,
Снахѐы-аахѐуа нас,
Мшын кѐаракгы снавалап,
Сыцсгы насшьап уаѐтас.

Ауаа дукѐа ахьеизо,
Кахуакгы снахѐап.
«Сыцхзашала» еизго,
Цьыбала идсырбап.

Тцартыша дук сызрытар,
Тыц татак сдырбап.
Сацхьяка схѐыцыр,
Рывараѐ снатѐап.

Истѐымкѐан истѐыстѐыыз,
Суатах сныѐнацшып.
Ихьяамгакѐан инысхыз,
Ццоука схынхѐып.

Егры акѐзар, ахѐаа,
Усгы иаартуп.
Ихызѐуа Ацсны ахьяа,
Ццоукы рнапы иануп.

Лахәатқас ухиаала,
Ишьтых уеигәышә, уеиха.
Уеиха абаа, Кәантцала,
Цсоуҕа уеиха.

Кәтол. 01.07.2003

ЦЪАБА ИОСЕЛИАНИ ИАХЪ

Цъаба, Цъаба Иоселиани,
Уабархылтцаз уаби уани.
Умш ала шаҕаџ тахада,
Шаҕаџгы еитымны инхада.

Иузымхозшәа Сабуртало,
Измааноузеи азә иашта утало.
Изызкыда, ихәа, Мтатцминда?
Иатынхада ақыртуа ида?

Изугәампқози уара Кахети?
Иахьны иубеи Хевсурети?
Адунеи иадыруа Бакуриани,
Аҳыс иамоу уара уами.

Ицәажәозар убааш Вазини,
Ус иаагозаргы Варцихе.

Зқышықәсала изхытцау рами,
Ххәаа ухаштма – Егры азами.

Уара ужәлар антапахыз,
Ирызирхынхәуан иркәырчыхыз,
Аамтак азы ацсуа джәылан,
Ахәа тыхла уацхәа дгылан.

Ацсуа иашта ахьакәу дыруп,
Зтоурыхшьтра зырзуа уи дымдыруп.
Нас иарбан узхьынхало
Уамадазаит Сабуртало.

Кәтол. 02.07.2003

НАХАР

Ипсы мыжда қымқымует, иауам имхәхар,
Крыфарак ахьыкоу икалома имахар.
Изалшома крахьифо афы рымнахар,
Абас ауп уи дшыкоу, ижәдыруз, Нахар.

Имгәоуп дзызхәыцуа, уаха аеакы,
Афатә ахьыкоу дцоит ухатқы.
Аганахь дугәтасует, даеа ыызак дирхар,
Абас ауп уи дшыкоу, афыза Нахар.

Атцәцақәа еихеипсоит,
Ацатхь таирцәуеит.
Ажәәшәәкәа дамтасуеит,
Ипашәза ицәирхәуеит.

Ақынаха длыцхьоит: бааины итәтәа,
Насгы иналыдитцоит: сганаф бнатәа.
Иауазар исыцфа исымтцоу ацхарпа,
Икалозар, исыцхәа ашәа ахапа.

Икьаф инахыхәхәаны иижәыз дашьит,
Лафшақә ихәошәа лызқәа иршьышьит.
Аштә уи дтыргоит, ишьапқәа еилагоит,
Итцалан иаша ифныка дтыргоит.

Ус адәы дықәыз, ддәықәыз ҳар-ҳар,
Ишцауури, нас, дыказ, иухәо имаҳар.
Ицсы мыжда иауамзаап иибо имҳаҳар,
Абас ауп уи дшыкоу, ақыза Наҳар.

Кәтол. 14.02.2004

АБЗИАБАРА

Тыпқа пшзак деихышәашәо,
Лымса лашоит.

Апстазаара дазышәахәо,
Мәахәастала дцоит.

Лцәа-лжы аҕәымшәышәра,
Бырфынла ихәоуп.
Ухнахуеит уи лыцшзара,
Насыц дазыхиоуп.

Абзиабара ахаара,
Иархәыхәуеит лқырқы.
Лымәа дагоит ахара,
Дахыырцшны лразқы.

Дцоит мәахәастала лышьта антцо,
Илзыцшуп лынасыц лымәа ахаҕы.
Акы иннакылом лгәы итыцан ицо,
Иччоит, илашоит лхы-лҕы.

Лцәа кәымшәышә иахыкыәсоит.
Амщәгҕа ақәаршәы.
Лынасыц дазылашоит,
Имч ала ашаҕы.

Дигәытцакуп длыхзызаауа,
Гәыла дирцхоит.
Лцәа-лжы дтазызаауа,
Абзиабара дагоит.

Кәтол. 12.03.2004

АҔСЫМЦҚЪАҚӘА

Ақыртұа ианиба азиа Ритца,
Ицсы алахеит уи ацшзара.
Ацсны иахьзитәит «Чвени митца»,
Иашьцәагь дрыцхьеит «Чқара, чқара».

Аамта мѳасуан цшьаала, цшьаала,
Деихон ақыртұа иблажкыгахь.
Маза аргама, ус цшахәала,
Иаанижьхуазма Ацсны аганахь.

Каха, Коба, Гела, Мица,
Ишәхашәмырштын, ишахтәу жәдыруаз.
Ацсны иахьзуп «Чвени митца»,
Ус ихәыцуан зәеы зкәадыруаз.

Имазаарын уи насыцс,
Итиртәартә еицш Ацсны гәырцъла,
Изгоз цьишьон Ацсны нымтарс,
Ацсуаа ирцахит урт хәагәыжьла.

Рхәатәы хатцо Сталин, Бериа,
Ацсны ишалаз ргәы ртынчны.
Ашәа шырхәоз «Аба рериа»,
Иабақоу, ишьтарцеит урт зегь хәынчан.

Ицхыз иалоуп иахьа ақыртуа,
Ацсуа ишитэыз иаанхаз «Митца».
Атоурых иамоуп иахьа ихыртуа,
Агэгьы тынчхеит азиа Ритца.

«Чвени митца» шырхэоз ир,
Егры реатан нырцэка ирт.

02.08.2005

АЦСЫЦЭГЪА

Дахоит, датцгэоит, ъада дѡахоит,
Иахьа еихеисоит уи ахан.
Дымтэазакэа «апхзы» цхьеихэоит,
Уи дуаѡ дууп, дышэмырххан.

Иара зтэыда излеихеисо,
Иабашьтихуеи, интэазом.
Лыцшаа лыхуп ахахэ еиѡсо,
Жэлар рыцхзашоуп, итабазом.

Ас ианбанза? Изычхауада?
Ауаа гэакуеит, иццакзом.
Дара рзыхэан икам уадак,
Ахан зыргыло уи ибазом.

Ус еипш иааиран иҕоуп аамта,
Уи ахан ду хзырбгало.
Ауаҕы цкѡа апсуа иашта,
Мра шѡахѡа хаа тазырцхо.

Акаа. 2005

АНЦѢА УС ИШЕИТ

Ашацкыраз, ипхашьяпхатцо,
Амза амра иазыпшуп.
Шакаѡ хакада хѡа еибапхѡазо,
Аетѡақѡагы пшуп.

Амра ашѡахѡа ацѡытыпхамтаз,
Аеатѡахит нак.
Шарцьетѡа ашѡахѡа сзынкыла,
Иулшозар иахьяк.

Атцх ашара агѡы икыдхо,
Амза цѡырымтцзо игѡырѡон.
Аетѡақѡа хѡаас ишьтыхны,
Амза еипштѡкѡа илашон.

Ас еипш иҕоу захахѡада,
Етѡацѡаа кылкѡеит еикѡапцхо.

Асар рымѡа зымбахьада,
Җамза абакоу ихазкапхо.

Ас еипш икоу збахьада,
Еита дхэыцит зегь зымчу.
Абзиабара, еех, җхэарада,
Зегь ирхэыцроу, зегь ззыпшу.

Амреи амзеи еидеырбало,
Иазынижкыит адунеи.
Рыбзиабара иадеырбало,
Урт ртыпан ауаа имшеи.

Бзиабаразаап адунеиае икоу,
Амреи Амзеи еигэапхеит.
Урт еикэшэартэ еипш еизшазаап,
Ус анцэа ихэахеит.

Амра гылеит ишамшамуа,
Апсабара апхарра анырт.
Атых аеы жэѡан гэы икыду,
Урт зегь ртыпцэа рдырт.

СХЫЛТЦШЫТРАХЬ

Мфара-мжэра са шэсаазазар,
Дад, ишэмырцэгъан сыпсата.

Сганахь ала екәымк ҕамлазар,
Дад, ишәмырцәгъан сыңсаҕа.

Шәан шәзыхшаз лҕабаа шәмырзын,
Дад, ишәмырцәгъан лыңсаҕа.
Аңсуареи аламыси шәцәымзын,
Дад, ишәмырцәгъан сыңсаҕа.

Ишәзырымхәааит абарт хцәымгын.
Дад, ишәмырцәгъан сыңсаҕа.
С-дадраа, ишәмырзын ха хаңсадгьыл.
Зынза ишәмырцәгъан сыңсаҕа.

Ишәыхьчала уи нап адкыл,
Дад, ишәмырцәгъан сыңсаҕа.
Абааңсы, цъара шәеитҕамхан,
Дад, ишәмырцәгъан сыңсаҕа.

Хҕҕаси хҕабзи цъара ишәцәыкҕамхан,
Зынза ишәмырцәгъан сыңсаҕа.
Зқьы шықәсала изхытҕуа ххылтцшыҕра,
Дад, ишәмырцәгъан сыңсаҕа.

Амца еиқәышәтца, амца шәмырцәан,
Иҕашәтца иҕымцәаартә ххәышҕаара.

Кәтол. 27.05.2007

ИУА ИАХЬ

Ицәахәақәа ублақәа знык ианырхьыс,
Ицхеи-цхеиуа агәра удыргоит.
Дшыкоу апоезиаҕе, ииашан, ахыс,
Иуа ипоезиа амра еицш ицхоит.

Ирҕеиамта дукәа ссирны,
Жәпаоык ҕырхәала иртцахьеит.
Амшын дукәа ирырны,
Ашьхақәа ирхыцраан ицахьеит.

Ицәахәақәа рымқала ашьха уанхало,
Умч улшара танатцоит.
Устәи амшын ахь ургоит ухиаало,
Ҷауа зыдала удырцоит.

Азын сахьақәа уанрыцхьо,
Амра ашәахәа еицш удырцхоит.
Аапыни апхыни ракәзар,
Ашьха зыхь еицш еикәыцсоит.

Уи тагалан иазышәахәашьа,
Крымфазакәан удыртәуеит.
Ицстазааратә мҕа мҕашьа,
Ухәыцра зегы тнартәауеит.

Даеакала сеилышәымкаан,
Сцәахәақәа ирыцхьо, изахауа.
Ашәа хьызхәаз Иуа иеипштцәкьа,
Аәар калааит изызхауа.

Кәтол. 2007

АКӘА

Лыхәда ычаны трофеила,
Цшахәала дааиуеит «анцәахша».
Уаграцшуазар лышьтра ееила,
Лхата лами ацәыбзахша.

Лқышә икәшьу атцәацшь фыхаа,
Уқәнаргылазом Ацсны.
Лышьтахь, лацхьа зегь еифыххаа,
Нак ишьталцоит еиларены.

Иахьа дызлысуа агәилтра фыхаа,
Урт абакоу, иканзахьеит.
Итацәны иаанхаз атызтыцқәа,
Зегь ла лөызцәа иршахьеит.

Ирхәоит иаша икәакәа-чакәа,
«Ацсуаа» аурыс ибызшәа.
Ишыртаху иалоуп Акәа,
Рыхгы рбоит урт омашәа.

Аибашьра ашьтахь ара еизаз,
Ахтны иалоуп еишьтыцсса.
Цьоукы итырхуеит рыцсы аиашаз,
‘Еа цьоук ашьтоуп ркъамса.

Анкъа иныкѳон ара пшахѳала,
Тынч ицѳажѳо, имыццакуа.
Ацсны знысхьоу хѳо тоурыхла,
Хыла-хшыѳла амца аркуа.

Избахьаз уабакоу, с-Акѳа,
Судукулоит тѳым састцас.
Зынза ипцѳѳеит сбызшѳа акѳаѳѳа,
Уагьазхьацшуам аамѳа ицаз.

Акы еицшымкѳа сгѳы иалоуп,
Атѳым бызшѳа уахьѳахаз.
Ахатѳы бызшѳа ахра ауруп.
Ацсуарѳе аибашьра иацѳынхаз.

Акѳа–Кѳтол. 26.05.2007

УС АДЫРУЕИТ АТОУРЫХ

Ипсадгьылаѳе ацсуа ддыруп,
Ишьам дгьыл иаѳѳеитѳоит хѳатыр.

Ацсуаа ирықәлаз уи дымдыруп,
Изыхьчо дгылоуп иеы кәадыр.

Зқы шықәсала Ацсны знысхьоу,
Аамта здыруа, уара Анцәа,
Имачым арака асахьа җызххьоу,
Цсадгьылс ихәутаз ахькәыршәа.

Рыбла хызкыз Ацсны цшзахь,
Иахгоит хәа идәықәлахьейт жәпафык.
Еиқәных иаауаз ҳацсадгьыл ахь,
Хәшьарак ақәимтцейт уафык.

Араб, аперс ухәа абырзен,
Акыр шықәсқәа еибашьуан.
Убасқан ацсуа ихьчон изин,
Убри азы ишьа кашуан.

Аамтак азы атырқәа джәылан,
Ацсуаа еизицон тхьыбжьон, шьыбжьон.
Иҗбақәа ақәара изыхгьлан,
Изхитцон, икеицон уи Трабзон.

Ахацәа гәымшәақәа иҗагылан,
Ахәа тыхла еибашьуан.
Ахақәитра рыба ихгьлан,
Убри азы ршьа кашуан.

Ашьхахь ала анемс джэылан,
Игоз цыишьон Санчара.
Апсны пшза ибла ихгылан,
Дзаауаз цыишьон арахь цсшьара.

Акатцэараф апсуа джэылан,
Анемс итыѳра амца нтарс,
Ерцахэ зышла ду ихагылан,
Ага дыпхьеицон наф дыпхарс.

Апсны згоит хэа анемс зеазызкыз
Джэыбас дыкэтцан уа Марыхэ.
Акатцэараф зжыжэла мжбыжкыз,
Наф икэнахит рыуа-рдыхэ.

Апсны ақыртуагь дахьынхалеит,
Дааигоит гыруакгы мчыла дихо.
Сара истэуп хэа «Чвени митца»,
Иааиго хаз фитуеит «Чкым-ре диха».

Акгы изалымхт еибашьрала,
«Чвени митца» шырхэоз ир.
Атцеицэа иршэит Рыпсадггыл шьала,
Дара Егры реатан нырцэка ирт.

Атэым псадггылаф урт тыц роуам,
Егья иказаргь еиқэных.

Изтәу ида ахыс азә доуам,
Ус адыруеит атоурых.

1997

УШЫШӘТЫЦ УШӘТЛА

Тынч инхон гәырғада,
Аңсуа итаацәара,
Иалалаанза звиадаа,
Ишәтуан Аңсынра.

Змилат хәычу аңсуаа,
Звиади дырғагылт.
Дагьықәихырц аңсуа,
Иашьцәа зегь иргылт.

Дахьымзеит уи псаҫацәгьа,
Дкарыжът даххәаны.
Дааргеит излаз ашьацәгьа,
Ахыш дышьтхәаны.

Ақыртқәа рхы иархәан,
Ахыш ихыцша,
Абцъаргьы иаархәан,
Джәыртцеит ахтыцшша.

Ирыманы идәықәлеит,
Ақәылацәә, архәцәә.
Аха ацсуаа иагътырцеит,
Урт зегъы рцәә.

Иқәыртцеит ицыххаа,
Зынза ишыақьаны.
Афашистцәә шытарцеит,
Рхәыжә мыжда қьаны.

Ас еипш аниба,
Ахыш дшәақьаны,
Избеит зегъ ааныжъны,
Далтырц Ацсны.

Ахәынтқарцәә рахь ґитүеит:
«Шәхацхраа, абаацсы,
Мамзар итырхуеит
Ацсуаа ҳацсы...»

Ииулак далцит,
Ғыцха дхәазеит.
Ацсуа дагъхьамцит,
Аиааирагъы игеит.

Ацсны пшза ацсуа
Ишитәу иаанхоит.

Изгоит хәа зәазызкуа,
Хәарада, дтахоит.

Ацсны цшза, шьамдгьыл,
Ушышәтыц ушәтла.
Уабацәа рабацәа
Рашәа хәала.

Кәтол. Лацара 5, 1994

АТЫНЧРА

Сашьтоуп, сеиташьтоуп,
Тәамфәхә кәстом.
Схы астоит, сыцсы астоит,
Сашьтыцны сцом.

Схәыцрақәа ак рылоуп,
Саргылом, сартәом.
Сыцсадгьыл иагәылоуп,
Сашьтоуп, избом.

Схы иастоит азтцаара:
Изакәызеи, мшәан, ари?
Избар уи ацәаара,
Изакәугь сымхәари.

Ацсадгғыл ахъаа,
Ихъаацэгъоуп, цьым.
Иубап иазэыкымкәа,
Хъаасгғы изкым.

Макъаназы итынчрам,
Ахысбыжькәа гоит.
Иахъзо рзын атынчмѡахъ,
Мышкы зны иагоит.

Сашьтоуп, сеиташьтоуп,
Тәамѡахә кастом.
Схы астоит, сыцсы астоит,
Сашьтытцны сцом.

Приморск (ахәбатәи апост). 10.10.2001

* * *

Зны сацхъака ак сыхоит,
Зны сышьтахъка исыхоит,
Зны аганахъ исыцәхасуеит, ных-ных.

Дарбан исыхо?
Иарбан исыцрыхо?
Дызустада исышьтоу деиқәных?

Уи агага агәтыха,
Изацәцом сара сныха,
Цхьаҕа сагоит сышьтых.

Сара ажәфан ахь схалоит,
Амшын гәы сыхиаалоит,
Сгәы ртынчны, сымтәыжәфақәа еитцых.

Ацсадгьыл ахьаа,
Уи сара исхьаауп,
Утахызаргь сыблақәа тых.

Ахьчараз схы астоит,
Иара убасгьы сыцсы астоит,
Сазгылоуп ескынагь сеиқәных.

Кәтол. 2003

ЦӘАҒАЧЫ

Дақәтәоуп имашьына лас,
Дцоит иеырчны.
Ишсоухәара, удинаныс,
Дабацои дбыжькьаны?..

Аҕа хәымга иҕагылан ҳақкәынцәа
еибашьуан.

Иара дахьыҕаз дхэыцуан, амалаз
дымлашыуан.
Ианибагэышыа еимҕыарак, дкылҕеит
деиханы,
Иеақәижыит амалыжә игарц еизыхәхәаны.

Ирхэарызеишь хәа акырзагь дыпцын.
Иагьизырхәеит цымкрада: «Уаанзагьы дыпцын».
Издыруамызт уи ахәаша, хыхьынтәи дыпцуа,
Дышишьтоу злыпха хаура игәытцәҕья дтапцуа.

Ишсоухәара, удинаныс,
Дабацои, иеырчы?
Зынза ицәызит иламыс,
Иагьихьзуп «цәатачы».

Мықә. 31.10.93

* * *

СССР ду, ухзырбгалада?
Иаалыркьаны узыхәлабгада?
Иахья изхәо роума о, ридада?
Ус шәеилгама, шәыда-чгада?

Ухәша иаазаз апашә-машәқәа,
Иадыркыма зегь ргәашәқәа?

Ахьяаарч еипш зцәа иахыччо,
Бзиа икоу ауаа ирыцчо.

Уахык ала зёзыцсахыз,
Иаунажызаап изтапахыз, –
Цаса иалаз идыру «Тройка»–
Горбачов и – «П е р е с т р о и к а» –

Дара аныказ анкья ираан,
Зегь казыжьюаз еилараан.
Иахья иабакоу, мшәан, ишәама?
Мамзаргьы рчапан кашәама?

Аамта иакёыршәан акы хәа,
Зегь рёаркәшәоит акапыхәа.
Фнуцкала ибиурократцәоу,
Иахья игылаз идемократцәан.

Жәлар рёацхья акы иапсамкәа
Икалашт урт рыг-рёамкуа,
Еснагь иашьтоу ауафдура,
Ус инхоит ауп, қамсадураа.

Кәтол. 12.08.2002

ШЪХАТӘЫЛА

Адунеи шъхатәыла омашәа ипшзароуп,
Цақъароуп ақәаца-ҕаца.
Цъара цәхәыроуп, цъара иатцәароуп,
Иаҕоу шәарахуп инкаца-аакацо.

Шәышықәсала арақа иеизо,
Еилаарцыруеит асыңса, ацаа.
Абан иахықәу иқәашза иеизгоу,
Ара иааиуеит азын заа.

Цәфантәы жәфанахь цсаатәуп иалоу,
Арфаш хьшәашәа катәоит ишәахны.
Иубоит рымтәыжәфа еитцых ихиаало,
Уи апшзара уагоит уцахны.

Агыгшәыгқәаггы крым-ҕрымуа,
Ашәарахқәа аҳыс иахьрымоу.
Абна илоуп игәаан, игәрымуа,
Ахышыцаа рахьггы итрысуеит, уи моу.

Харакырак унхықәгылар,
Апсшәа аҳәоушәа «уа мшыбзиа»,
Гәык-цсыкала иудуқылар,
Итынчза иуцылоит азия Мзия.

О, ашьха дукэа, жэфон иаласоу,
Азиасқэа ирхытцхыртоу,
Ишпаццаку, ишпаласу,
Амшын еикэахь уара ируто!

Ритца акэзар, наќ лбааќа,
Изгэыласо лакэ цсабароуп.
Иблахкыгоу, иара уаќа,
Ацсны атыцќэа ирхэырцсарроуп.

Адунеи зызбахэ ахытцэахьоу,
Ахаан умфамсыцт уара тэыла.
Атоурых ду ахытцэаху,
Ушэтла сшьамдгьыл, Ацсынтэыла!

Рица – Ауадхара. Нанхэа, 2001

САРА СЫЖЭТЦЫСУП

Шэышќа сааит сара, сыжэтыцсуп,
Нхарта сывам, сынхаф ғыцуп.
Шэак нашэзысхэаргы стэхуп,
Еа тэыла цхарракгы сзыцшуп.

Сывшыта бзиоуп, сара сыжэтыцсуп,
Шэгэы арғыхара сара исусуп.

Аапынрами зегь зырҕыхо,
Саргыы есаaira Аҗсныҕа исыхо.

Сгэы зыдхэалоу Аҗсынтэыла,
Сузаауеит еснагь гэыртэыла.
Жэытэгыы иазыҕан абастҕэҕа сышьтра,
Санцо иааныжыны сцоит сыжэтыстра.

Сыҕанатты шэгэы сырҕыхап,
Нас ҕаҗхаррак ахь исыхап.
Сгэы алаҕаны уахь сҗыруеит,
Ғааны еиҕахгыы сышэзауеит.

Кэтол – Аҕаа. 02.06.2003

ИХЪААМ НАС...

Сгэататҕэҕа быштатҕаху,
Уи бара ибыздыруам.
Ахэара иаҗсам, иабатаху,
Дэахьтэ ҕазшьала исныруам.

Мцаҗшьуп исгэытҕкэашо,
Зыблароуп исыхо.
Баразэҕ боуп исыцкэашо,
Быбзиабароуп исныхоу.

Уахи-ени исгэйтцхо,
Сыгэтыхақәа засхәода.
Фнытцкала сгәы итыхо,
Сыцсыр измаздода.

Быбзиабара исныхаз,
Ғхәарада иаанхазар.
Ацсәаха иоуп исыхаз,
Ихьяам нас стахазар.

Кәтол – Акаа. 09.07.2003

ШАҒА ГӘТЫХА СЫМОУЗЕИ...

ШаҒа гәтыха сымозеи,
Урт зегь сара исызхәома.
Исымхәазаргы иамозеи,
Азәыр сишьыр хәа сшәома.

Аха ахьяа агәйтцхақәа,
Тынч ауафы ддыртәома.
Уахи-ени иубо агәықәақәа,
Зегь ртәы азәы изхәома.

Тынч иахыыкоу ацстазаара,
ШаҒа акыр иацсоузеи.

Еицынхо зегь ракзаара,
Шака ѿныцкала ицшзоузеи.

Ўык аицтацэажэара,
Жэытэггы акыр иацсазоуп.
Уи акэын ацсуа имазара,
Игэатца итытцуа иажэоуп.

22.07.2003

ДҒАМШЬ

Ахьхьа-хьхьахэа имѿасны ицоит,
Ишнеиуа тыцк аѿы инытцаба интэоит.
Зкышықәсала изтысуа атхэаа,
Иамоуп уи амзыз аххэаа.

Зыхьтас итытцуеит инаскьаган лбаа,
Ажэытэзан иахьгылаз иуахэаман абаа.
Кэтол агэы иалсуа изиасны Дғамшь,
Амшын Еикэа иалалоит ақытаѿы Тамшь.

Ирхэоит уи ажэытэан дықан папык,
Дипшьарцаз диасуан нырцэка ахык.
Ацхаѿ дгаз-еазын ихылца ихшэеит,
Дғамшь иныхнаршэлан иаман ицеит.

Амшын ахь иагаанза давалт аҕәара,
Дагыақәшәиит: «Иақәзааит ари атың табара».
Иамихит паҕқағ иахьгылаз абааш,
Азы ахьтабо атыңгы иахьзхеит кәараш.

Дгамшь, ушзиасу унеиңынкылан уца,
Уара узы ишәиуа ңаҳанымка даҳца.
Изыдан иаанумыжын укәара,
Иахьарнахыс иақәымзааит уи атың табара.

Кәтол. 24.07.2003

САШҢА

Са сашҗа зегы иатцәроуп,
Мра шәахәа хаа танацсоит.
Зынгы пхынгы ара ицхарроуп,
Азаза еимхәыцтцас икацсоит.

Кәтол ақыта сара исаштоуп,
Иара абракоуп иахьсызхаз.
Есымшааира аиаша сашьтоуп,
Ароуп схатәыбызшәа ахьсаҳаз.

Бызшәа хкыла арака ицәажәом,
Ацшәа ахьхәахәа иуаҳауеит,
Ңынч уцсы ушьоит умыгәжәажәо,
Есаашар угәы азҳауеит.

Зуасхыр поезиоу Кәтол, са сқыта,
Угәазырхагоуп ауаа рзын.
Анхараҕы ицқоу зкымта,
Ужәлар есымшагы иразын.

Кәтол. 14.03.2004

АҒӘРА ЗКЫРЦ ЗТАХУ...

Знык изакәлар атла азартцәи,
Уа иахынхалоит акарма.
Ирхәәырцаз ахәда нтартцәи,
Мчык ахьзап иара аразк ма.

Изакәызеи ахата уи атла,
Изакәызеи изхәәеуа.
Ацсны иҕиазар иара дацла,
Дарбан хатцоу измыхьчауа.

Иказцахьада зегь ргәы иахәо,
Хьи разни рызкацсо.
Ак иацсам роуп зхахьы иахо,
Еиқәырхазааит акыр иацсоу.

Иаха ианшәартоу ихьатцуа роума,
Идзыртцо иахьала ахшыо?

Иҗартшоша унаосан аума,
Агәра зкырц зтаху аеыо.

Кәтол. 16.03.2004

АЖЬЫРНЫХӘ

Знык хазхьацшзар,
Нас хәцәхьатцуам,
Җамтцаныхәоит уи ацшьа.

Напы цқьала
Анышәацшь иалхны,
Иазхәрхиап уи ахацшьа.

Афы цқьа тахтәап
Ажьыргәыц иалхны,
Ицхеипхеиуа еилыхха.

Уныхәәә аанахкылап
Злыпха хәура, есуаха.
Иахзымдыруа хәтоумтцан,

Зегь реиха зымчу Ухаткы.
Хьантара дук хәтцаумтцан,
Атыц цшьа иазырхынхәуп ацкы.

Кәтол. 13.01.2004

АМШЫН ЕИҚӘА

Зны уцәқәырпоит угәрымуа,
Хьарч-хьарч – даеазных.
Узыргәрымуа пшоума,
Иуцырхагоу даных.

Иуецну Ацсынтәыла,
Ашьханза иназоит.
Иазыкоу гәыртәыла,
Ацеицәа ирыхьчоит.

Умшын кәара ахәаа,
Ихьчала уцәқәырпо.
Иқәыло изы иртцаа,
Агыгшәыгцәа зхарпо.

Идыртәып хацсадгьыл,
Ацеира иацсоу.
Ирыхьчап уи нап адкыл,
Атынчра азкацсо.

Очамчыра. 07.04.2004

ХЭЫСА ИКЭАРА

Идырзыз атың ахыз иазкуп

Урыцхасшьоит Хэыса икэара,
Узышьтра уахьтыргаз мѳабжара.
Лағашьи Бзanei аѳ-зрыбжьара,
Ацсаа азноугон аѳаѳра.

Удыртцэиин Лағашь уартеит,
Уцсы цкъа зтаз утхэа утганы.
Хьаас урыман, иагьазгэартеит,
Хатала уздыруаз итцабыргны.

Зынза уанырхит Ацсны ахсаала,
Аха хгэатцаѳы уаанхоит.
Ужэытэ зхьышьтра уталап цшьаала,
Уажэы узхьықэаѳ ауаа нхоит.

Кэтол ақыта уара урдыруан,
Цьюuky удырзырц ртахын.
Уи азыхэан жэпаѳык гэрымуан,
Умѳа ескынагь ухьз ахын.

Агэра згоит ѳазнык ахсаалаѳ,
Изну санацхьо иахьарбоу.

Паса ушрыхәоз еипш анхарае,
Утысла, утысла уеырбо.

Кәтол.15.04.2004

СИҒАГЫЛОУП АМЦА АЦРАЗТЦО

Исылшоз ала снахо, снацгәо,
Иахъанза иаазгеит сыцста ахықә.

Са сызхысыз, са сызтдысыз,
Шәарт ишәыстом рыххатәыс.

Шьағанкыла са сыззааиуа,
Аиаша шәасхәоит, анцәа иныс.

Нерон иакәзар уи зыцсадгьыл,
Амца ацразтцаз иазгәышыуа.

Ацсуа иакәзаап нас еиқәхарцаз,
Ацсны зыцсадгьыл зыхьчауа.

Ирықәымзааит Ацсны атцеира,
Ахақәитра иазыцшыз.

Хаштра рықәымзааит, хәарада,
Уи азын зшыа кашыз.

2005

АПСЦӘАҘА ИАХЬ

Итабуп хәа уасхәоит иахьанза,
Иахьсутаз апстазаара азин.
Сазымхәыцкәа имџапызгазар ак уаанза,
Атамзаара шытастоит уи азын.

Сынарцә хәикәшәозар мышкызны,
Иуасхәап аиашатцәкьа шшоу.
Ишыкоу аиашара мжбыжкны,
Хазпыртцыз адунеи ахылашо.

Схы уқәкны ауп сышцәажәо, апсцәаха,
Иацсам ура уусқәа зызку.
Ицстазаара имумхын уаха.
Еилымкаакәа дызустоу, дзакәу.

Анцәа иишаз ауаа зегь уаапсыроуп,
Еилых камтазакәан ишеит.
Ацәа уалтдроуп, уаапшыроуп.
Ус акәзар, икьакьаза ишеит.

ЦЪАНАТКА

Уџнагәышыяз уцацха,
Итцкыгәхьазаргь ахата.

УЛГАП УТКӨАНЫ

Лыпшзара ухнахуеит,
Афрангъ еипш уеихнахуеит,
Уқәнатцоит нақ убылны.

Жәфәан ахь ушьтнахуеит,
Ушьа уда утнахуеит,
Уқәнатцоит нақ ухәәены.

Лыбла агәы ахаара,
Иухьымскәан ахала,
Узалтцуам лшоура абылра.

Ухәыцрақәа дрылоуп,
Дрылтцуам уахала,
Иутахуп еснагъ лбара.

Зныктәи лцәа ахьысра,
Атцықьхәа ахысра,
Иузафызахап, ҳаит, анцәа иныс.

Угәы уцсы лыртынчып,
Уцстазаара лхәынчап,
Насгы улыткәап уи нахыс.

Агәызера. 09.07.2009

ЗЕГЪЫ ИАХУАЛУП

Хықәкыс икоу айбашырағы,
Акы затцәык – аиааироуп.
Ашыаартцәыра аилашырағы,
Хатцатцас азнеироуп.

Агәымшәара, афырхатцара,
Ацсуа ескыынагы илан.
Ицсадгыыл ахьчарағы,
Ахәагыхла дгылан.

Иара изын ималуп,
Иан дзыхшаз – ицсадгыыл.
Зегы ирзеипцшыны иуалуп.
Ахьчараз нап адкыл.

Ихьатцыз азә дкамлакәа,
Хәацсакгы дағашәароуп.
Хьаасгы уи дкамцакәа,
Пхьака хцалароуп.

Ацсадгыыл агәы итыхо,
Хәарада, ихьантароуп.
Зегы иахзеипцшыны иахныхо,
Жәәақәтцала иаагалароуп.

Агәызера. 08.07.2009

АНХАРА

Аамта аарѡароуп,
Амра кашуеит.
Инамыцхэны ишоуроуп,
Анышэ еиѳэычцеит.

Ахэрақэа анызтцоз,
Ацстхэа ихнаѡеит.
Ацэаакы иштнахыз,
Қэаны иканатэеит.

Адгьыл игэаѳуаз,
Дгьыл ишабоз,
Ахэрақэа еинылеит,
Сыла ишабоз.

Ацсабара дырѳыхеит,
Иааиз ацсаа.
Сгэы ахэауа исыхеит,
Анхарахь сара.

ЗЕГЫ УРЕИГЪУП

Ацша иасуа амшынгэы штнахуеит.
Уи иахылтцуеит ацэқэырца.

Ацшзара ауафы дыхнахуеит,
Иаша иазнеиуеит акәара.

Зныхгы игәаан атра итытцуеит,
Ауафытәыфса даршәаратәы.
Ишнеи-шнеиуа аеартынчуеит,
Иканатцоит уи иара атәы.

Ашьха дукәа иреыцныфолоит,
Ашәах кәашшза нафарчны.
Ашьхеи агеи ус еигәныфуеит.
Ус икоуп адунеи шаны.

Сымшын Еикәа, зеггы уреигьуп,
Иуецну, убастәкьа – с-Ацсынра.

Кәтол

БЗАНА

Икоуп Бзана еипш азыхькәа еиуеипшым,
Иара урт азыхькәа иреипшым.

Икан аамта азкәа антабоз,
Зыцсы таз зеггы аншабоз.

Бзана азы акэын зыцсы таз,
Арака ацстазаара еикэзырхаз.

Апхын ихьшэашэаза ифеацоуп,
Азын икэандаза ипхоуп.

Ицкьоуп ииашатцэкан, иагьбзоуп,
Бзиа изырбоггы убри азоуп.

Алеишэа бзиоуп, ицъбарам,
Аха знык имгэаргь ауам.

Знык изкэызтэаз иара азыхь,
Ахаан азы ихьуам ахыхь-гэыхь.

Ирхэоит азышлакэа иажэыз,
Цъанат дагоит хэа Бзана зжэыз.

СТЭЫ ШЫТЫЗХУА

Убакоу мшэан, сымза качча,
Стэыр ахынкашэаз сзырбоз.
Еитэацъаа ракэзар, ицэыртцаанза,
Икаххаа асар рымџа сзырбоз.
Ус анакэха, са слашэхазаап,
Иауазар ашара саазыцшып.

Уа амш ашара иазыцшызаап
Шарпы етдә акгы мхәакәә,
Ус ашараҕ аҕаназа.
Аеыҳарак амра ицәыртцыз,
Иагьсанаҳәеит сышлашәхаз.
Уи сара оумак ихьаазгом,
Егьаурым, нас, са слашәыз.
Сгәы шытызхуа уоуп, Сыцсадгьыл,
Хақәитрала итәыз.

АХӘЫШТААРАМЦА

Ахәыштаараҕы амца анеикәу,
Шака угәы атданза иарцхозеи.
Иатахызаргы ицхынразааит,
Шака хәыцра еизнагозеи.

Атцх иалыршан иахьеикәу,
Уи апхарра ду ахылтцует.
Амра алсуазар уи алашарахь,
Аацын, апхын ашәтқәа гәылтцует.

Хкы-хкыла исзеикәыцхьазома,
Адәыкрынқәа, нас агәил...
Икаҳтцазеи мбатәыс оума,
Рхәоушәа рыхқәа шытыхны игылт.

Иссиртцәкъаны ацстазаара,
Омашәала еиҕартәуп,
Ҥынч, тәымкәан зегь ракзаара.
Адуinei зегь азыцшуп.

2004

АШӘЕИҚӘАТЦӘА БЫЛАХӘОУП

(Иҕахаз аибашьҕы имонолог)

Ҥацсадгьыл иажәлаз дымцан,
Сымцар цсыхәагь ыҕамызт.
Ашәеиқәатцәа былахәоуп, сан!
Издыруан: сыдагь дбымамызт.

Ҥабацәа рыцсадгьыл былуан,
Аҕа хәымга иҕагылатәын.
Ашәеиқәатцәа былахәоуп, сан!
Бысзыцшуп биарҕа былатәан.

Саҕахын азоуп сзишаз Анцәа,
Сыцсадгьыл ахьчара азыхәан.
Сагьзалихыз хабацәа рцәа,
Сызцазгьы аибашьра сгәы азыхәан.

Ахы цаҳэцаҳэ кырцхтцас илеиуан...
Ашәеиқәатцәа былахәоуп, сан!
Сөызцәеи сарей хжәылан ҳаицнеиуан –
Убасқан акыр бысзапсан.

Сыпсадгғыл азыҳәан стазар,
Ашәеиқәатцәа бзылахәои, сан!?
Исхарам, нас, уаҳа сбымбазар...
Сан! Саҫабымтцан, сан!

Кәтол. 16.03.1994

АПСУА ФЫРХАТЦА

Иҫыцәааит ихәыштаара,
Еиқәылом уаҳа амца,
Дыцәом апшқа дтахәхәа,
Ашәшьыраҫ ахәаца амтцан.

Имбацызт изхара,
Дызхылцыз ипсадгғыл.
Ашәарта ианташәа,
Иапсуара дагьадгылт.

Мычла уи дығәғәан,
Фырхатцаран уи илаз.

Дагьяфызан атоудан,
Диғагылт ижэылаз.

Ихымта зэыр дзацэцозма,
Дцон пхьяка джэылан!
Дхьатцыр ма икалозма, –
Ицсадггыл ибла ихгылан!

ПХЬАКА

Ихазтада харт ацсыха:
Хаға иахамтароуп цсгаха.
Еишьтахцалап еишьтахэхэа,
Иаггырхахцтап урт акәкәа.

Уаха изтамло ха хаккаара,
Итцахцалароуп аккара.
Ихаргәгәароуп хара хгәара,
Хаанымгылароуп Аегәара.

Ихадоу зегы ныртцәаны,
Пхьяка хцароуп хаиханы.
Лассы хнеироуп Егры азиас,
Ихы хахсоит азә даниас...

Ус иаггыкалеит Ацсны –
Хашта шьтахцтеит ицссаны.

Ҳага уажәшьта Ацсны даным,
Ҷыцха дтажбуп ҷаҳаным.

Лабра – Егры. 21.09.1993 – 03.10.1993

УГӘЫ ИАЛЫМСЫН, АҶЫЗА

Иахья хәлаанза амҶа уангылоуп,
Арахә ҷсымтә еипш ужаҳәо.
Ауаа рышәқәа урылагылоуп,
Хәлар иумҶыхьашәо рхәазо.

Зегы иреиҶбуп Ҷымт уреҶпшыр,
Ацсны азыҳәан кыр иаҶсоу.
Урт уара, иҶалап, иузымҶшыр,
Ицалароуп ҶхьяҶа ишҶо.

Угәы иалымсын, аҶыза,
Уажәшьта уаангыларгы ҷәҶязам.
Дутахызар амҶаныза,
Уалтц узлаҶью агәамсам.

УааҶымтцзакәа еитҶоуҶәәҶо,
Уара иҶьюшьоит ус инхо.
Иахья еипш избахра сыҶоуп,
Уи мышкы зны ушҶанархо.

Очамчыра – МаҶара. 15.04.1994

* * *

Иахъа еизигоит азэ амалыжэ,
Ихаҭа издырзом шаҕа имоу.
Иибалак зегь дырхьынхалоит,
Анцэа иахьгы дыгэрымует, уи моу.

Дгылан дрылаехэоит афызцэа,
Икэша-мыкэша, иара ифызцэа.
Иҭашэашт мышкы зны имра,
Иалацэажэашт иуафымра:

Ишеизигоз ауаа рыцхзаша,
Дагеит цыаханымка иаша.
Ғыцха дасит адамра хыла,
Дыжны илгеит уа-тахыла.

Адэы дықөызтгы гөык-цсыкала
Ауаа рзыхэан илшо ак ала,
Дфашьахуазма, ғыцха ицаша,
Данымзаауаз амфа иаша.

Бабышьра. 08.07.2001

* * *

Ацъар рахь дкылсует уи, дхэынтқаруп,
Ицшра, исахьа дпатырқалуп.

Ибз цѡафыруеит, афрангъ иаѡызоуп,
Уцѡа ухнахуеит уи хѡызбада.
Данудгыло уара дуѡызоуп,
Дтынха дууп уара узын, хѡарада.

Дануѡѡѡажѡо ицсы уиѡоит,
Иаразѡк иакѡушѡа агѡыраз.
Дануцыло дагъуеихырхѡоит,
Уагъыѡаитѡоит ныха қѡырас.

Гѡык-цсыкала ацсшѡа уеихѡоит,
Ушьѡахъ ала унапқѡа ѡеихѡоит.

Ажѡак ала, уқѡхра дашьѡоуп,
Уи дуаѡума? Мап! Дгъангъашшьѡроуп.

Кѡтол. Лаѡара, 2001

* * *

Ишѡасхѡари иахъала, ацсуараѡ цъым,
Ижѡбац ауп иѡоу – иѡам-ианым.

Уашьѡазаргъ иубом иахъа аѡыц,
Ажѡытѡ еицш иаѡуп зегъы зѡыц.

Изныкымкѡа ианыхъеит ас еицш аѡоурых,
Иаабац ауаапсыра, абиѡарала еиқѡных.

Нхарала еикәшәоума згәарақәа тшәаау?
Ирыхъзеи, иаххәеит хәа, ирхаштма ишуаау?

Иабарго хацсадгьыл шьтыхны, ирхәазо?
Аизарахь икылсуа зкәымжәы шьтархәазо?

Игәырғьо аныхәақәарғә иасуеит атрышә,
Уахгьы-еынгьы ацсуара иартоит анышә.

Рыхәда иахажьуп жәлар рыхьтә рахәыц,
Иразхәогь азә дыкам: «шәгәы шәынтахәыц».

Ирызгәамтакәа игылап урт рышьтахь ағар,
Хәаццышәла еиғызкьо рдац-цашә, ршьақьбар.

Рацсуара абақоу, иабақоу рхата?
Ицәгьахааит ззырхәо ракәхеит рыпсата.

Цсоу. 28.10.2001

УХӘАН-СХӘАН

Агәарбжьара ибжьаршәны ицоит,
Уахынлеи еынлеи иубазом.
Бгахәычтцас икәаратцоит,
Аеыѿ бзиа уи захьзом.

Тзыщыцхъаза иара фналаит,
Уи ухәан-схәануп, агәра узгом.
Лада илбаауеит, фада ихалоит,
Игәыцжәагоуп, иузыхгом.

Анап амам, ашьап амам,
Ауаа еичнарчоит, еиқәнарцоит.
Агәрагь хазцо, ииашан, дхатцам,
Агәра згазгы, дыхнартцәоит.

Зны игәабзыцны укәа италоит,
Ухы италоит игъежьюа.
Иара уашьталар уаркъалоит,
Уара узыхәан ажра зжуа.

Ицхафыруеит, абз шхамуп,
Уеихнацәеит ауп ианухьыс.
Ус еицш иҕоу цытфок халоуп,
Наҕ ианыхтәу, Анцәа иныс.

Кәтол. 2001

* * *

Амра каххаа иахьыцхо,
Иахьыблахкыгоу ацсабара.
Ауафытәыфса дызрыцхо,
Ацсуа иашта, игәара.

Гэыла-цсыла тынч инхо,
Ацша кэанда ахьасуа.
Анцэа икынтэ ацсыцкэа зхо,
Афырхатца ацсуа.

Уара уоуп ари адггыл зызшо,
Уара уоуп иахажэуа.
Уара уоуп арака инхо,
Абшьтралагь имфасуа.

Уцеицэа ииашан зыгэра уго,
Иутцазуам, хэарада.
Ацсны цшза цхьака изго,
Иказааит фхэарада.

Кэтол – Акэа. 2001

ЦСЫУА ЦХЭЫЗБАК ...

Цсыуа цхэызбак татынк дахозар,
Уи азын акыр хэатэума?
Ахацэа дреисан рыжэтэык лжэуазар,
Нас, закэызеи, ицъашьатэума?

Ахатца иеипш лыхцэы ркэыдызар,
Нас, закэызеи, митэ калама?

Лцѐа-лжыы тѓкѐашшза ицѐытцлырцшызар,
Итггатѐума уи азы аѓама?

Ацсуа хатца иѐы кѐадырзар,
Ас еицш иѓоу дылзыцшуама?
Мап, афызцѐа, шѐарт ижѐдыруаз,
Ус еицш иѓоу длымѐанызам.

Лгѐы зегь цсыцѓала иѓахѐхѐазар,
Лакѐзар цсыуа тасла идыру,
Иѓалоума дылзыцшымкѐа,
Ацсуа хатца, зѐы кѐадыру!

Акѐа. 07.05.2003

АѐАРА

Аамта цоит, ицоит иныѓѐа,
Ашыѓѐсгы ашьѓалан ицоит.
Ус сымцсыкѐа адѐы саныѓѐа,
Мышкы зны уигь атцыхѐа цѓѐоит.

Зны сыхѐмаруеит сара дѐхѐыцшкаѐ,
Зных, мѓѐыжѐѐада сѓыруеит.
ѐыѐ хѐычык саѓѐтѐоуп сара шѓакаѐ,
Ашьап адгыл ардыдуеит.

Абас схэычрашыкэсқәа среипхызуеит,
Даеазныкыхгы – сҕара.
Сналтыр ацәа, урт зегь сцәызуеит,
Избозар срышьтоуп ҕацъара.

Абар интцәоит уажәшьта сшәышықәса,
Зықәра зегь гәырфала итәыз.
Хәарада, игәхъаазгоит сара сышьтра,
Избаз сыблақәа аныхтыз.

Ииасхьоу аамта зырхынхәхъада,
Баша гәыгроуп, уи жъароуп.
Адуinei зегь хызфаахъада,
Икоу қәыцшроуп, уи ҕароуп.

Кәтол. 15.07.2002

* * *

Саргы дысзыцшуп ацсәәха,
Ианбантцәои хәа слахьынтца.
Сагъанитцарц иара азәыхәа,
Зегьы знитцо имшынтца.

Аха уаанза исзынагзама,
Сара исуалцшьоу зегь цқъаны?
Жәлар ирыхәаша ак сызхәама?
Сықәра цама мшәа иццакны?

Ус анакәха, зны сазхәыщып
Сабидара инагзаны.
Шака ситаз нас иныстып,
Анцәа Ду ибзоураны.

Зегь ратцкысгыы сара исхәаау,
Ахьаакәа зегь ирыцку:
Апсцәаха даама сышка заа,
Исхәаанза схәыцракәа зызку?

Ус сыцсит хәа сызтахыда,
Снаган снартап уеизгь анышә.
Сцәымзахә аан стынха ида,
Иагьяф асып са сзы атрышә.

Кәтол. 26.01.2001

АЖӘТЦЫС

Азә дыкоуп, иибо ихахауеит,
Егьи иижәуа, иифо ихахауеит.
Изхахауа ипсы цәгьоуп,
Изхахауа ипсы цқьоуп.

Апсыцәгья цароуп ихы итоу,
Ашоура издырзом уи дызтоу.

Иныкәйго зегы пхастоуп,
Адәгы дзыкәу ихазоуп.

Ауаа рзын акгы дацсам,
Ихәо дрылоуп ухәан-схәан,
Ак ануито, жәаба игоит,
Цьаханымкагы дагоит.

Ас еицш икоу ауафы хәапса,
Ифызцәагь ицуп ишьтыцсса.
Ацсы цкәкәа, шәйфагыл,
Шәыжәфахыр еибытан шәгыл.

Кәтол. 31.03.2011

АЦСУА

Ицсадггыл ахьчараз
ацсуа дангыла,
Дкәыбаса дыкәйтцоит
икәылаз аға.
Бцъарда дицылан
гәышпыла,
Дышьтеитцоит напыла
игәы зегь рыгга.

Дкаҳартә ихәызаргы
аҳәала ихы,
Ацсуа иаирсуам аға
иҕацхья ишьамхы.

Кәтол. 2003

АЦСТАЗААРА

Уагәылацшыр ацстазаара,
Цәгья игызмалуп ахаҕа.
Инкаужып умазара,
Унтацшытцәкьар алакҕа.

Ацас бзиа амазаара, –
Уи акыр иацсоуп.
Иара азкуп абзаара,
Ашәтқәа хкыла иазкацсоуп.

Иабастаху ацстазаара,
Шәыга хкыла иҕахәхәоу.
Сыкәша-мыкәша иетцәзаарын,
Шьҕа саҕызоуп абҕы икацсоу.

Кәтол. 13.03.2004

СЫШЬХАҚӘА

Цьюкы иузырхәалоит уажәит хәә,
Уахьгылоу азын узышлаза.
Қәра дук уман уқазам,
Аха гәырџами узыршлаза.

Ацсуаа хтәылаџ ашьхақәә,
Зәыҳарак жәџангәы иаласоу.
Утәџ инхо ашлақәә,
Урт рзы уцшаласуп.

Умшын цха аҳауа азџыдара,
Укәара цшза инаваршәны.
Изурц стахуп уџызара,
Сыцсыр учашә дгьыл снамада.

КӘАФҢА ШКӘАКӘА

Сацхәа имџасуеит ацстхәә шкәәкәә,
Иара мџасуеит уахи-ени.
Уа дагәылоуп скәәфҢа шкәәкәә,
Сзыргәәтәиуа уахи-ени.

Ацстхәә шкәәкәәкәә еизозаап,
Исызгәәмтәкәә цъара.

Скәәфта шкәәкәагы дыргозаап,
Дсымбазакәа сгәазхара.

Сыпстхәа шкәәкәа иагәылакыз,
Скәәфта шкәәкәа дышьтабеит.
Ишкәәкәаны инеилачыз,
Шәеикәараны инасхаңеит.

АГӘТЫХА

Угәрымуа уцәкәырцоит, сымшын,
Зегь узхәом, угәтыха.
Еснагь аиаша уазыпшын,
Иагәтасуан цьюк уныха.

Аха ухәыч гарақәа тысуеит,
Уцәкәырцоуп изырцәо.
Рхахәы бырфынқәа цырцыруеит,
Угәеисроуп изырфыхо.

Сымшын, умгәрымын,
Уцәкәырца хьарч-хьарч.
Угәы тыга, уцсы тыга,
Ушәәхәа, уқьачақь.

ХЭЫШТААРАМЦАК

О, сымшын ду, усыцэтабама,
Кэара шэахтцас усцэышьтабама.
Ашьха дуқэа уздыгееалоз,
Изоухэоз есыены ура угэы иалаз.

Иабоугеи иаразнак, иуцэыбгама?
Бэиа шэшеицықаз шэеибагама?
Сашьцэа, шэфыцьагь сыцсы шэыцуп,
Лассы снейуеит, саргыы сфэыцуп.

Амшын фықэаф, хэыштаарамцак,
Исзеикэтцозар шэыкэа старшэуп.

ИЗҚАТЫЦ ТЫНЧУП

Аибашьцэа гэымшэақэа амца тадырсуан,
Аға итыфара дахьтатэаз.
Ирыткэоз наган ршьамхы адырсуан,
Анацэа рфацхья зцеицэа тахаз.

Ирхырхуаз ахэатха ибцьардаз ирыртон,
Урт цхьақа ижэылан ицон.
Ашьхақэа ирхысны, азиасқэа иртысны,
Ршьа зегыы кэапеила иртон.

Иахъа изқәатыц тынчуп,
Ихъшәашәан дызмадоуаҕе адамра.
Икәша-мыкәша шәтыла ифычоуп,
Ахы иақәитуп Ацсынра.

С-БАБАДУ

Ихәда сықәтәоуп с-Бабаду,
Иара икуп илабаду.
Сара иску ачын хәычуп,
Избан акәзар са схәычуп.

Ашитцә-ашитцәхәа искъоит,
Иара са сзыхәан ашәа ихәоит.
Ҳацсы хшьап хәа хантәалак,
Иара исзеитеихәоит алакә.

Иссир-ссирны, еиҕекааны,
Урт сыргоит оуп сышьтцааны.
Иихәо алакәкәа ашәа рхәоит,
Сабду иихәо агәра згоит.

АИАША

Сөыга хәычы, сөыга гәыраз,
Аиаша шиашатцәкьоу ухәалар,

Нас мышкы зны, уара иудыруаз,
Ииашам шамуа ихымбгалар.

Цәәхәә зажәла уара умцәажәән,
Уқәыз адгьыл уцқьаны.
Цәәанцәы ухиаало уалаз ажәәән,
Умшәән ургар хәә уцқьаны.

Иагья аамта мөасны ицаргьы,
Дарбан аиаша змахауа?!
Ииашам ныкәызго ирмахаргьы,
Дыкоуп сиаша захауа.

Кәтол. 25.07.2002

АЦСУА УИТӘХӘАН ДУЗАХЦОМ

Саға, башаза умақаруеит,
Баша ухылца атыс тахәмаруеит.
Ус Ацсны уара иузгом,
Иеизуцаз рыцсыц азхом.

Ацсуа уитәхәән дузахцом,
Ицсадгьыл ныжьны цьаргьы дцом.
Иеигьуп тынч уоны уакыр,
Икалап анцәә инапы «уиркыр».

Дыпхамшыязакәә еитәх дмақаруеит,
Ихылца ихоу ацыс тахәмаруеит.
Ацсны игошәә игәы иабоит,
Аргама ишаабо измах табоит.

Кәтол. 18.11.1993

АЗХЫЦРА

Аамта «зхыцроуп» иахья ҳазтоу,
Уи сара истахым.
Ацсуа иашта итысны иахьцо,
Уи сара истахым.

Аштаә «малуп» иаанаго,
Уи сара истахым.
Избар агәам еизнаго
Уи сара истахым.

Ашта итысны азыхь анцо,
Уи сара истахуп,
Избанзар ацсуара иатәуп,—
Уи сара истахуп.

30.10.1993

* * *

Иагъа иағъызаргъ ацша иасуа,
Дазхытәхәалом иара амшын.
Ицсадгъыл шакәу идыруеит ацсуа,
Ахақәитра дазыцшын.

Цасхәа иасыргъы фартынтцас,
Имч-илшара азыркәадом.
Аламала изгом инымтцарс,
Ацшәма иҕацхъа имч азхом.

Закаә ашьтада ари адгъыл,
Ас еицш ицшзоу омашәа.
Ахьчараан анцәагъ дадгылт,
Ацсуа ишьамдгъыл, ахькәыршәа.

Акәа. 06.09.2002

УА МШЫБЗИА

*Аргәын Лиосик
60 шықәса ихьцра иазкуп*

Хынфажәа шықәса инартагылаз,
Аибашьра ду иаҕагылаз,
Афырхатца, ахатца бзиа,
Аргәын Лиосик, уа мшыбзиа.

Ашьха агэамчра удыскылоит,
Уныхэаэа ааныскылоит.
Сагьукэныхэоит гэык-цсыкала,
Уара укoуп даеакала.

Здырра зегьы ауаа ирызто,
Аға хэымга ицэа дтызцо,
Уара уззыкoу, гэыла-цсыла
Уагымхааит Ацсынтэыла!

Рица – Ауадхара. Нанхэа, 2001

* * *

Абзиабара – уи закэызеи?
Бзиа иубо азгаб лоума?
Абзиабара – уи закэызеи?
Бзиа иубо ушьам дгьыл оума?

Абзиабара – уи закэызеи?
Бзиа иубо уашьцэа роума?
Абзиабара – уи закэызеи?
Бзиа иубо уфызцэа роума?

Адунеи зегь бзиа иубозар,
Азэыр иумаикыр хэа ушэома

Бзиа ишуботцәкыа дурбозар,
Ус анакәха, зегь ҳайдгылап,–
Уара уоума сара соума!

Кәтол. 09.07.2001

ЦЬУЛЕТТА

Сара сымџафын бысцылеит бкацчо,
Сеыхәда бықәкны бсыман сдәықәлеит «Чоу!»
О! Цьулетта, сара с-Цьулетта, сгәацапха,
Бара бакәхеит сара сзыхәан ах ипха.

Сымџа кыафын, ббара сахымзеит сгәазхара,
Азы зтабаз ацсыз еипш сықәхеит ақәара.
О! Цьулетта, сара с-Цьулетта, сгәыгырта,
Сыцсы былахеит санынтапш ба блакта.

Дәҗазнык сгәы азыхәоит җенак ҳаикәшәарц,
Сыгәтыхақәа зегь мзакәа уақа исхәарц.
О! Цьулетта, сара с-Цьулетта, сгәацапха,
Ашәа бзысхәоит, сыпхыз балоуп есуаха.

Кәтол. 09. 05.1994

ХЫЛА-ХШЫҢЛА

Хыла даст, гәышпыла даст,
Даст тацкәымла, изыхжәом.
Хшыҗла дадгылт еиҗыршәшәо,
Идыруеит, шыта ихшыҗ дажьом.

Агъангъашражә атыхәа,
Измам иахъа цсыхәа.
Цсыуала наҗ ипцәатәуп,
Уи ныҗкәызго ауаа идырбатәуп.

АЗӘГЫ УСЫЗИҢОМ

Ацсадгбыл иагәытцхо агәәҗра,
Исгәытцхоит хаҗала саргы.
Итынчран иаиурцаз ақәра,
Самеигзакәа иастоит сыцсгы.

Цстазаарас иҗоу хақәитроуп,
Ахақәитра ахала иаауам.
Уи азын ахатца дтахароуп,
Хәарада, уи адагъ иауам.

Кәтол. 18.03.2004

САЖӘА

Уеумырдадан, сажәа,
Угәыпцәаган укамлан.
Угәы цқя итыг, уцәажәа
Ихәала, «умшәан».

Узтахым уеидумгалан,
Уцала ушыцқюу.
Амарцья, цъара умкьалан,
Уцәажәала ишахәтоу.

Кәтол. 23.03.2004

УМЫЦЦАКЫН

Мышкызны сымра нақ ихшәап,
Нақ иакәыгтып сгәеисрагь.
Сыцсы итазгы насыхшәап,
Сиетцәагь кыдшәан инкашәап.

Агәра згоит шыта акгы шацсам,
Ацсрамфахьгы сызцәыртца.
Сызнысыз сымфа цәгья ихъантан,
Еигьуп сахьапыртца.

* * *

Р. Лапәрия иахь

Сгэылак дыкоуп, дшялалашьынуеит,
Ацәа ахихуеит, ицәирпссоит,
Агәацшь агәылихуеит, ирпашәуеит,
Иақәцыз ацәыцә нақ ицссоит.

Иара агәацшьтәкья акамышьыртә,
Гәыла - псылатәкья ихьчоит.
Дцәырымтцүазар арака мыхьтәык,
Дақәагылатәкьян дықәцоит.

УАХАЗАТЦӘЫК

Сынхартә ақәацхьа ус быцшызар,
Иаатыз сгәашәшьтыбжь бхьанарпшызар,
Бакәзаап ииашан благәыкык,
Бааины сгәыдкыл сара знык.

Уахазатцәык сбыдкыл,
Зны затцәык сгәыдкыл.
Исзынхартә еицш ахаара,
Бқьышә кәымшәышә ақхарра.

Акәа. 2005

АПСУА ЦХЭЫЗБА

Лапш лыкәа итамшәарц азыхәан,
Итаҳәхәазароуп, ухатқы.
Иумбарцаз лцәа-лжыы атқәашра,
Ихнафозароуп лытқы.

Цсабарала ус дышәтышзар,
Бла хаак дамбар калазом.
Илахьынтца уи данызар,
Динасыпымхар аузом.

ЗЫЗЛАН-ЗАХКӘАЖӘ

Лыкәа итоу зегь бырлашуп,
Лгәы иагәылоу зырлашәуп.

Афны уандәылтцау ла лзы ччароуп,
Уаныфнало мамиқәароуп.

Ашта уантытцау зынза чароуп,
Лара лзыхәан жәфангәашәпхьароуп.

Ашта уантало тцаршәыроуп,
Уаныгазеаз, ууашәшәыроуп.

Зызлан-захкэажэ гызмал зышьтра,
Җазшаз ианихааит зынзаск лышьтра.

АХӘШӘТӘЫРТАҒЫ

Сымпсындаз хәа сшәыргәындаха,
Еиҕын смааир ас.
Шәсыруадафит акыр уаха.
Иҕаттам, ижәдыруз, цас.

Мыцхә мхәакәан ажәа уаха,
Сиццар акәын хатцатцас.
Зегы зго адунеи Ацсцәаха,
Дшәыргәындоуп сзырхәарымызт нас.

Агәызера. 14.03.2009

ИААНДА АНБАРДХА

Ианбабираха иашта иблит,
Иара ианаамтаз измырхит.
Ацстазаара деимнарххейт,
Ақалақяхь хәа деихейт.

Иаанда анбардха ичычит.
Аиха, айгәышә хәа ак имкит.

Икәрышькәа зегь анынтәа,
Деихеит ақытахь дихәо Анцәа.

Кәтол. 16.05.2008

КӘАЧАРАНТӘИ

Иқәнаргылом адгьыл тата,
Ицоит иаша ишьткьаны.
Иашьны икоуп арыжәтә чата,
Ицоит агьфәы рығкьаны.

Ишрасхәа-расхәоз иашәымган хәа,
Кәачарантә ирышәшәаны.
Ишәмыршын хәа ахәаса уатка,
Зегь агазаап ицкьаны.

ИШЦАШОУ ИССИРНЫ

Саамта азынра итагылоуп,
Гәатцагара испуеит асы.
Азын аацын аецынгылоуп,
Адәыкрын сыкәшәап лассы.

Аацыни ацхыни еидеырбало,
Адуinei дыршәтәуеит урт еисо.

Ус сынталап нас тагалан,
Ахьцштэы змоу абгы анкапсо.

ШЬЫЖЬТЭИ АЗАЗЕИЦШ

Бзиа избаз сылашара,
Лара лами сымч сылшара.
Санықәхалак сымацара,
Исзыршом сара атц ашара.

Нас ашамтаз, азаза ахәымтаз,
Сгәы азыхәоит: сналхьыцшындаз.
Аха иабақоу дытцабазаап,
Шьыжьтэи азазеицш дышьтабазаап.

АХЬЫЦШЫМРА

Дгыли жәфани зегь зырцхо,
Жәфангәы икыду сымра.
Ушцырцыруа, ушкацхо,
Ушәахәа сзақәырцха схьыцшымра.

Тагәтасроуп хәа иумыргәагәан,
Жәфан ду икыду сымра.
Хазшаз илцха насыманы,
Исутарц сахәоит ахьыцшымра.

БААИ ҲАИНААЛАП

Ашьха схалан ибзылбаазгап,
Ашәтқәа иреигъзоу «Едельвесин».
Гәык-цсыкала ибыдызгалап,
Бара исыбтозар азин.

Бааи, нас ус акәзар ҳаинаалап,
Ҳаинасыпхап бааццакы.
Атацахъз быстап саштаә – Наала
Егъныбшәыстап атаца цкы.

АҶҲӘАРА

Акы иацсамкәа имѡасуазар,
Сымшқәа исызшоу.
Иуркьяәырц азы аҳәара
Ҷастоит, сызкәыхшоу.

Адуinei зегъы зымпытцаку,
Анцәа ду уара,
Изыркьяәуа ацсцәаҳа иоуп,
Ацстазаара аҶҳәара.

АГЭЫЦҚБАҚӘЕИ АҒСЫМЦҚБАҚӘЕИ

Акагы змам агэыцқбақәа,
Ахшара роуеит ирацәәны.
Ирымазамкәан урт хэыцыртас,
Акыр рәазтода хәа ишәаны.

Амал змоу арыцқәа,
Ахшара роур хәа ишәаны,
Идырхаз хцәырфоит амыцқарқәа...

САЖӘЕИНРААЛА

Сажәеинраала, ус убжамхан,
Ухәан-схәан еипш уеимдырххо.
Урт рөызцәа урцәыпхамшьан,
Агәра дургароуп иштахо.

Шәааи, ахацәа, зегь хәидгылан,
Амәа азахкып иқам-ианым.
Хцәа ххызхуа зегь хәаидкылан,
Иагытаҳажьып цәаханым.

2003

АХЭЫЦРА БЗИА

Сымгэае акэзар схэыцра ахыікоу,
Иагъа афатэ схахарын.
Смалахъ акэзар, сцъыбахъ акэзар,
Егъа ацара сырхарын.

Ирыцкымкэа ус ахэыцра,
Сара сзы акыр иацсоуп.
Хъи разни нас еимхэыцра,
Ацстазаара ианазкацхо.

2003

АЦСТАЗААРА

Ацстазаара кэаратцоит,
Зны-зынла аеырпагъан.
Амшын гэытбаа ухнатцоит,
Азнык азы уеырбаган.

Амшын Еиқэа анхъарч-хъарч,
Ацстазаарае ікоу тынчроуп.
Ицэқэырца дуны ианыгэрым,
Цсадгъыл хъчароуп, тынчрам.

СЫМЖӘЫБА

О, Сымжәыба. О, Сымжәыба,
Сара сзыжәга, са скәапеи.
Ус скоумыжын аратцлеипш скәыба,
Сеипш иузыкоу азә дсырбеи?!

О, Сымжәыба. О, Сымжәыба,
Сара сөыжәга, са сматра.
Уаины усыцтал уара скәыба,
Нак сантарцо адамра.

ИЦСЫХӘОУЗЕИ

Дартәом, даргылом иахъеи-уахеи,
Дзынхъаауа ачымазара иахъзуп «трофеи».
Ахыхъ баапс изцәырнагоит акы анааимго,
Деидараха дталоит иашта дгаго.

Уи иацхъака егыккам дфызхша гәырџа,
Хәшәы хәа акагы амам илцыз азџа.
Даапсеит, дгъазкит, дагъкарахеит,
Лабџаба аныхагы ихарахеит.

Кәтол. 06.11.1993

* * *

Абаа, цссыка, шэыпхеибатца,
Шэрышьталан ишэкы,
Ирымышэхуа еитцамзароуп,
Фынѡажэи жэаба, шэкы.

Ишэѣаѡо зегь азакэан ахь,
Рхы шэырхала.
Измутацѣкьо дышэпыхьашэар,
Шэартгыы шэыгешэырххала.

Нанхэа, 2000

АЦЭЫСЛАМПЫР

Хатыр-ду зкэу, ацэыслампыр,
Уцсымтэ иауам иамырпыр.

Уахгы-еынгы утцоуп анышэ,
Уфызцэа рзын уасуеит атрышэ.

Ирхэоит, знык угэыштца лашарак набар,
Иќалом хэа уи нахыс ухабар.

Ус акэзар, утаз, утаз анышэ,
Дќалап уара узыхэангы иасша атрышэ.

Кэтол. 2000

СЫГӘТЫХАҚӘА

О, амҫахәаста, ухы абахоу, сабоуго, саба?
Амҫаду ахь скылган лашарак сырба.

Уара узыҫән сыҫоуп, хазшаз, анцәа иныс,
Амҫаду исуто знык сананыс.

Адунеи агәытбаа зегь рзы уразкны,
Иқәу ауаапсырарз указ уразны.
О, амҫахәаста, ухы абахоу, сабоуго, саба?
Амҫаду ахь скылган лашарак сырба.

Кәтол. 05.12.2001

ШАҚА ДЫҪШЗОУЗЕИ

Илшәу зегь бырфынуп,
Цсабарала дшәуп.
Лыбзиабара фартынуп,
Дансыцым – слашәуп.

Кәтол. 08.04.2004

* * *

Аида Касланзипаҗа лирами иазкны

Ас еипш ипшзамызтгы адәыкрын,
Егъа хкы ашәтқәа заа ишәтрын.
Бара ибзыкәшәоуп, сашъа ипҗа
Жәлар рәапҗа Анцәа бзырҗа.

Кәтол. 03.02.2004

АГӘХӘЫ

Скәапеи сыртәуеит изаган,
Сгәы цқъа итыган шъала иртәны.
Иазгәышъуа исыркуеит инаган,
Дҗанатқозар уи дуафны.

Кәтол. 2004

УШӘТЛАР СТАХУП

Шәарахи цсаатәи зегъы срыпҗап.
Җапсадгъыл тынчрахарц сныхәап.
Апсны, ушышәтыц еипш ушәтла,
Апсаатә зегъ жәфан ахъ шәпыр-пырла.

СЫЖӘӨА ИҚӘУП ЕИДАРАК

Сыжәөа иқәуп еидарак,
Ақәхра сағуп, иласхом.
Иаттам издыруам хьантарак,
Ддагәоуп, длашәуп, акгы ибом.

ИНАМЦХӘНЫ

Ицсыхәоузеи афы мзар,
Имжәыр амуазар Емзар.
Усгы ижәуеитоуп ишхәашьу,
Зегы ирбароуп уи дшашьу.

Кәтол. 19.01.2005

АХАТЦА

Апсра сахәаны иаазгом,
Ахата анаилак сацәшәап хәа сықам.
Уи саңылоит, сағьазгом,
Сығәхәара анааиоуп нас санықам.

Кәтол. 25.01.2005

АБАЗ КЫЛТЦӘАКГЫ ДАЦСАМКӘА

Абаз кылтцәакгы дацсамкәан,
Днаган днықәыртцар дыцсны.
Анышә хьшәашәа иамкуа дарбан,
Баша дықәзаарын адәы.

Кәтол. 09.04.2005

АМАРЦҢА

Цъара, амарцъа, сажәа брыма,
Цъаракыр ижәны сбырбырыма.
Сгылоуп, сгәы стахәыцуа сгылоуп,
Схата сеипштәкъя дхәыцуеит, уи дысгәылоуп.

Сыцстазаара, шыри-шыри,
Сабоуго стажбуа тышей-хшыреи?

ИКАЛАЗЕИ?

Ицқьоума? Ихәашьума?
Иахъзеи мшәан, сзыхь.
Старкма, сыршьыма?
Исеижьюу хыхь-хыхь?
Срыцқашья хәа сухәом,
Ацстазаара, идыр.

АТӘЫМРА

Умпҗар еиғьуп зынзаск, сымра,
Сҗазар еиғьуп адамра,
Сҗалар атҗкыс мышк атәымра,
Санымзар еиғьуп Аҗсынра.
Сышьта аныҗааит наҗ зынза.

Кәтол. 15.04.2007

АСАС ИАХЪ

Умфахыҗыр камлари,
Иҗыцу ажәабжькгы җамхәари.
Иузыхсыртлап акачыҗ,
Уи җзылнаҗап с-Камачыҗ.

ИГӘАҗХЕИБАШЪАЗ

Урт афыҗьягь еидеырбалоит,
Бзиа еибабоит.
Акы ахьшәашәара рыднагалоит,
Даеакы иарҗхоит.

ҚЪААДЫМЗАР ИҶОУЗЕИ

Қъаадымзар иҶоузеи,
Ус аныхра акгы иацсам.
ИҶан аамта ианыҶамызгы,
УсҶан ажәа акыр иацсан.

Кәтол. 27.05.2007

СХӘЫЦРАҚӘА

ИтарлаҶаит апстҶәақәа,
АтҶ тәәцара сыззыпшыз.
Исыршеит уи атҶ ашарахь,
Схәыцрақәа зегь сцәызт.

Кәтол. 27.05.2007

АЧАРАҶЫ ЦСЫУАТЦАСЛА

ТыпҶа пшзак дымтадырсит,
Иахьа иҶоу лара лчароуп.

Цатхьла афьжәра цсыуа тасуп,
АчараҶоуп иҶоу ахьыржәуа.

Шәәаи, иаажәып нас иахъа чароуп,
Изызкугы ахата аҗиароуп.

АЗӘЫ ИХӘЫЦРАҚӘА ДЫХТАРКИТ

Азәы ихәыцрақәа дыхтаркын,
Деибадырфоит, деимдырххоит.
‘Сазә ахәыцрақәа деимаркын,
Урт дыргәылалан деимдоит.

ААНДАК САВТЦАЛАН

Аандак савтцалан сымныкәац,
Азәы сибар хәа сцәа сацәшәо.
Сныкәалароуп са сышныкәац,
Ацстазаараҗ сашәа хәо.

ЕГЪАУРЫМ

Дышцацшзоу уи кәазшьала,
Дрылыччаауеит лара цшрала.
Афырпхәызба – аферым,
Са дыстәымзаргы егъаурым.

Агәызера. 07.07.2009

«АКАЧЫЧ»

Изжэыз, дадраа, «Хэанчкара»,
Иагеит урт зегь еацьара.
Изжэыз афыцкьа «Акачыч»,
Ашэа лзихэоит Камачыч.

ИСЫТ ИАУАЗАР

Исыт иауазар, уажэшьта апсыха,
Уара, афныцкатэи саға,
Изкэахауа Ацсны агэтыха,
Сдоуха шытазцо ирыгга.

ИСЫЗРЫЦХЭА

Ашэакэа урыцыз, сашэа,
Ажэакэа урыцыз, сажэа.
Ашэа зхэо, исызицхэа сашэа,
Сажэа уацсазар, уцэажэа.

АШТА АНЫЛАШО

Ачча-ччахэа агэашэқэа аатуазар?
Ацшэма асас ду дитоуп.

Агәашәкәә иаатуа зегь җытцуазар,
Уи шта лашәуп, иагдамроуп.

АЦСТАЗААРА БҒЪАТУЕИТ

Ацстазаара бҒъартуеит,
Итцнахуа сыздыруам.
Ус иҕан ажәйтәгы,
Ус иҕоуп аҗатәгы,
Ус иҕалоит цхьакагы.

СГӘЫ БАНААЛА

Сгәы арахәыцкәә зегь сыртлоит,
Арахь иҗызгоит сыгәгы пшьаала.
Снапсыргәытца иныкәтца ибыстоит.
Иҕалозар, сгәы банаала.

АЛАКӘ

Алакә, лакә иҗацалоуп,
Алакә лакәзароуп.
Аҗакы зегь цшзаароуп,
Изызкугы цстазаароуп.

СИШЬ!

Кэынцеи Цынцеи ашэа рхэома,
Сишь! Карматцысуп ашэа зхэо.
Еицычырчыруа уск дырххома,
Мап! Рхатэ усқэоуп урт зышьтоу.

САРА УСЫЦЫЗ

Сөыга хэычы, сара усыцыз,
Амѡабжара саанумыжын.
Сызлугахьоу даара имачым,
Зны зыбларан, зны измыжын.

Кэтол. 02.08.2001

БЗИА ЕИБАБОИТ

Чкэыни згаби еидеырбалоит,
Бзиа еибабоит.
Акы ахьшэашэара рыднагалоит,
Урт даеакы иарцхоит.

УИ ДФЫРХАТЦОУП

Зыцсадгьыл зхы ақәызтцаз,
Ацсуа фырхатца,
Ухъз шкамшәазо удыруаз,
Уаанхоит хара хгәатцае.

ИСЫЛШО ХӘА АКАГЫЫ ЫКАМ

Исылшо хәа акагыы ыкам,
Сымч кацсахьеит.
Сыкәша-мыкәша
Зегь хәацсахьеит.

СНАӘС

Тынч инхарц азыхәан снаәс,
Схәыцра шытастцазом тәахтәыс.
Сара ишәыстом схы удаәс,
Сусгы шәыстом рыххатәыс.

ИСЗЫНКЫЛОМ

Сашәақәа шытытцуеит, исзынкылом,
Урт зегьы цсыцқала исызтәуп.

Ирхәо хшыџла исызгәынкылом.
Аха сьжәлар ишәызкуп.

УС ИШОУП

Икамлозаап импытыр,
Ипытыз залшом имышәтыр.
Азә дыкоуп игыу зегь изоит,
Ашәтқәа иґало бжак канзоит.

Бжакгы ыкоуп ацша иґнаршәаз,
Ишьақәиргылоит ус зегь зшаз.

ЕИҢЫН СЫМИР

Ашәышықәса абжа стысит сара,
Икастцаз хәа ыкам акагы.
Башаза исзишеит аира,
Еиґын сымир еиґагы.

21.11.2005

САХЕИТ, СЕИҢАХЕИТ

Сахейт, сеиґахейт,
Сатцгәейт, сеихейт.

Сымаха сышьаха,
Ишызбоз зегь хейт.

ИАЛЫСХУЗЕИ

Иалысхузеи умшгьы, утцхгьы,
Апстазаара ухатқы.
Са сахьымзас, аха усгьы,
Ахьыцшымрахь уаацакы.

ИАНАКӘЫМ, ИАХЬАКӘЫМ

Инацәкьарақәа еидикылт,
Иратәеит итачкәым.
Икьарц иеазикит,
Ианакәым, иахьакәым.

* * *

Апсуа идгьыл ахы анаркуеит азиас Цсоу.
Мрагыларахь ихнарцоит Егры азы.
Апсуа изыхәан ауп ари адгьыл зшоу,
Ихаґоу ишьапы тамшәароуп уажәшьта азәы.

Кәтол. 18.11.1993

* * *

Ҳбызшәеи ҳақсадгъыли еиқәхарцаз,
Рхы иаеиғзеит ҳара ҳеар.
Ирыдымгылаз зәыр дҕалазар,
Аҗсны иҕамлароуп ихабар.

Кәтол. 17.03.1994

* * *

Адунеиажә акагъ сзалам,
Сара сзын ихыбгалоуп.
Ус иҕазаргъы, сыҗсы уалоуп,
Аҗсны, сзықәу уара узоуп.

Тамшь. 18.03.1994

* * *

*Гь. Чачба иажәеинраала «Уарада»
амотив аҕнытә*

Сара ҕныда, гәарада
Аҕа сынижът, харада.
Адәы сықәхеит нхарада
Исхәоит сахгәәкуа «Уарада».

Кәтол. 15.03.1994

* * *

Ҳаит, амарҗа шәмаашьазакәа,
Иалашәтцароуп Аҗсны амал.–
Ихәоит дбақьуа, дмыщцакзакәа,
Ишәахьоу цьушьап ихәта иуал.

ДАХӘАРА

Лацш ахьнеиуа нахара,
Ғынч инеиуеит Дахәара.
Ашыта тҗкәашра, акәара,
Иузбашам угәазхара.

Кәланырхәа. 02.08.2001

* * *

Уааигәа гәыҗра сымазам,
Уаштаҗ ахауа сызхазом.
Насгы иуасхәап сымаза:
Ақытаҗы сзынхазом.

Акаа. 1979

* * *

Нак-нак исмоур бымада,
Ишцазури, срыцхамы.
Изасхэода сымаза?
Цсык сиызоуп, сыками.

Акаа. 19.11.1979

* * *

Рзыхькэа табоит,
Ауаа шабоит.
Сыла иабоит, –
Аргама итахоит.

27.10.1993

АГӘАЛАШӘАРА

Еикәызтцо дамамзаргы
Уи ахәыштаара амца,
Изтәыз дхахаза даркуп.

ИҤАБУП

Сызлытңыз сьжәлар,
Сызхылтңыз сабшьтра,
Сызлиааз сқыта,
иҤабуп.

01.11.2009

ДЫБЛАХКЫҢОУП

Лыбла маахыруп, игәыблуп, иразуп,
Шәаалцеипш иауазар, макъана дхәычуп.

СЫЛАШАРА

Бара бансыцу, сылашара,
Есени иацдоит сымч-сылшара.

СЫҢСЫ ҤШӘААНЗА

Са сшәахәарцаз даеа зныкгы,
Сыңсы Ҥшәаанза истахуп.

СЫҢСЫНТӘЫЛА

Егъа аамтақәа царгъы шықәсыла,
Сыңсы устоит, схи уқәыстоит, сыңсадгъыл
Аңсынтәыла.

Акаа. 11.09.2004

АЖӘАЦҚАҚӘА

Аамта иақәыршәаны иныкәо, аамта игоит.

Аанда зышшуа, ахтыста айтоит.

Агәтакы нагзамзар, агәтыхахь ииасуеит.

Агәтыха нагзамзар, агәырфахы ицоит.

Агәылацәа ирымжыз абаз кылтәагы дацсам.

Аға думырхар, агәырпса укәшәом.

Адгғыл иахо, адгғыл ихоит.

Адунеи ағы икоуп афатәкәа фа: акы угәы зыртәуа, егы – умгәа.

Адунеи зегь реиха злеишәа цәгьоу, арыжәтә ауп.

Адунеи зегы еибаркны измоу, арыжәтә зызбыз иоуп.

Азәы дыцсит – нарцәы днаскьаргоит, егы дыржит, нас деитаргоит.

Азәы итәы иашьталаз, ихатәы ицәызуеит.

Ажәа тькар, ахәа иафьзоуп.

Ажәа бзиа уи хәрабгьыцуп.

Ажәа хыумтыр, ацсыц азгом.

Ажәа хьанта зхәаз, еидарас иауеит.

Ажәлар рыбла акы узацәзом.
Ажәра иазхәыцуа, еихагы даражәуеит.
Аиаша зхәо дыкамзар, амц зцәыртцуам.
Аиаша кылдыршәшәауеит, ацәгъа анышә
ақәрыжьюеит.
Акәтагъ шафәа акәчышь гәылтцуам.
Акы ахә ушьозар, икапан, иза.
Акыр иацсоу ачҳара, акагы ианацсам ыкоуп.
Алабашья ахатабзиара ачамҳа иакәнуп.
Алашә ида зегъы ирбоит жәфан гәы икыду
аецәақәа.
Алыхәта икылымсыз ашыла, абыста азуам.
Алыхәтоуп еилызхуа аҕаҕеи агәзеи.
Амц есқынагъ изыцыруам, амцәыжәоақәа
хоит.
Амаза мазахарцаз азәгы иахәатәым.
Амла иакуаны зәтаца еиоызшоз, рызхара
анырфа, аитанаиааира иакәытцит.
Амцхәацәа рыгәтаны аиаша ахәара уалагар,
уиаша мцхоит.
Амц ыкамзар, ацәбырг зхәодаз.
Амца цартак амаиургы, цъара ихәытцымкьар
аузом.
Амцхә умцәажәалар, ирацәаны иуаҳауеит.
Анцәа иатқыс ацсцәаҳа даиааиуама? Мап! Уи
ихы иирбазом.
Анцәа иишаз, ацсцәаҳа дигоит.

Анцәа уиҳәозар, уцсы цқьазароуп.

Анышә иаҭан егъа иукәахаргъы, ацәгъа
цәытцымтцыр ауам.

Апоезиа ауафы дарфыхоит, ашәкәы ауафы ацәа
далнахуеит.

Ацсра зегъы ирцеипшуп, аха ацсра бзиа акыр
иацсоуп.

Ацсцәаха дубарц утахызар, пату икәтцала.

Ацсы даныргәалашәо мла дақзом, урт аныкам,
ддыцшылахоит.

Ацсымтә зегъ ус икоу цыишьоит.

Ацсымцқьа зегъ рыцсы цқьам цыишьоит.

Ацшра цәгъа думбакәа, ацшза дуздыруам.

Арупап инафсан фыстаа дыкам.

Арыжәтә ахшыф иацсоуп.

Арыжәтә ахыкам, ахәшьарагъы ыкам.

Арыжәтә гәыбзығны укәа италоит.

Арыжәтә зымжәыз дыгәнахауп, иашьыз –
еихагъы.

Асагәреи згәылам ацәашьы, ибылуам цәашь-
тцас.

Атәым жәфан ацәфы зхатәы бызшәа
зхазмырштүа, ицсадгъыл афы ихәалар, имазкуада.

Ауаа зырччо, ихата дыччархәуп.

Ауаа рзы аңьабаа збо, ихы дахашәалом.

Ауасхыр шытамтцакәа, атзы фаумган.

Ауафы дызлацәажәо аиаша ала ианизышьақә-
мыргәгәа, амц ахәарахы дианагоит.

Ахатца иааирыхуа махәҗала, апцхәыс икҗылгоит
акҗыҗора.

Ахага данхагаха, аҗааста калоит.

Ахәымга егъа дуршышырыгъы, акагъы злам
азын уеисра далагоит.

Ахъта уамкырц азы умца рыхиа.

Ахы шумоу зегъы ироухәар, иуқәпапан
уеимыртҗоит.

Ацәажәара иацуп азырҗора.

Ацәгъа дхәтыруп ицәгъоу рыгәтаны.

Ацәгъа зуз абжа ицуп, иуртә еипш дтазыргылаз
ишеибгоу ицуп.

Ацәгъа катцазар, еитазхәо дыцәгъахәәоуп хәа
дыршыоит, аха иихәо ахата аиашоуп.

Ацәгъахәәоы дарбану, уи икам ианым зхәо,
ацәгъа зыршо иоуп.

Атца змам агәыр, арахәыц узкылдом (узатцдом).

Атца иркыз дтцарчҗоит.

Ачхара еиқәырхагоуп.

«Аеагажә хәцшыа хтыгоуп». Аеагажә ыка-
мызтгъы ахацшыа хыдмыртлазоз?

Ашәа ахала ашәа азхәом, ашәа ззымхәо изхәо
идирхәом.

Ашәа сыцызхәо дыказар, ахапа цәырызгон.

Ашәа зхәо рацәоуп уахынла, урт рыбжыы җын-
ла иуахазом.

Ашәа зхәоз есены О! Ридада, убри иоуп амал
дугъы змаз.

Ашәартара иантәшәа зыцсадгьыл ззымыхь-
чаз, ижәлар рзы ахәынтқарра изыргылом, ихатә
хәынтқарра аргыларә далагоит.

Ашьха икоу далацәажәоит, амшын агаґы
дтәаны.

Ахапы итоу ацәытцлашара дазыпшуп.

Баша дықәуп адунеи, издырам иахьыкоу
ладеи-ґадеи.

Бзымзар икоузеи абзиа азхәозар.

Гәтыха змам игәы тынчуп.

Дәахьтәи цшза аастә, ґнытцка цшза акырза
еигьуп.

Дыкоуп ицсыз, икоуп ицсыз, дыкоуп зынзаск
ицсзәз, икоуп ишыбзәз ицсыз, дыкоуп цсра
зқәым.

Дыкоуп ицәан ацхыз иалоу, дыкоуп ацәа иалоу,
дыкоуп ацәа иалахәз.

Егьә аиашә ухәозаргьы, умчыдазар – удыр-
хәахәоит.

Еиқәырхагәс икоу хыхьчароуп, ацсцәаха
еилихзом.

Еидхалаз рхацыц еибаґоит.

Еснагь аиашә ныкәызгоз, знык агха иоургьы
ианаршьоит, датартцом.

Жәлар змам дхәынтқарым, ахәынтқарра иашь-
тоу жәлар имазам.

Жәлар рхы счацоит зхәаз, ауаа рзын акагьы
дацсам.

Збызшәа ахәара иацәыпхашьо, дыпхамшьоуп.
Згәы тынчу, гәырәа змам иоуп.
Згәы зегы цсыцқала итаҳәхәоу, цбанат
изыпшуп.
Зегь аиаша картозар, ацәгья зыршода.
Зжәйтә шьтра иазхьамцшуа, шьардаамта
дцоит.
Зхы ада хәыцырта змам, дгьамдоуп.
Зхы ахьыкоу здыруа, ихәамцгьы еибгоуп.
Зхы изамыхәо, анцәа димам.
Зцәажәара шьата иашала иззышьақәмыргыло,
амц ахәара мыцхәы ихтеикуеит.
Зхәаа итытцыз, хәаа иоузом.
Зытца цтәаз агәыр, азахраґы уаха иухәом.
Зыпсадгьы аанзыжьыз, игагоуп икоу.
Зыпсадгьыл казыжьыз, наунагза дацәызит.
Зыбз зыхәлашәаз икыркы иамтцасуеит.
Зыблақәа аш еипш ацара хылаз, ддырлашә-
уеит иарада акгьы идырбом.
Зыгәраго цхәысымзар, абыста лумырун.
Зыжәла иацәыпхашьо, дыжәладоуп.
Зышьтахька ихьацш-кәапшуа, ицәа дацә-
шәоит.
Ипсы штамгьы, «зыпсы тоу» дреиғьуп.
Иацсоу хәамтак иахьа ихәазар, уи мышкызны
иацсахоит.
Иакәым кәзтцә, икоумтцан хәа иахәара уқәым-
шәарцаз, икаимтцартәеипш даазатәуп.

Ианиуа икьяасуа, ианыпсуа игызуеит.

Игхаз дырны изырееиз, агха иххит хәа дшьа-
тәым.

Идырны жәлары ирцәутцәахыз, мыждараны
иуццәыртцуеит.

Изыкәкыз аҕынза ухымта мназозар, еигьуп
ухысганацәа зынза иумырцысыр.

Икатцоу мачым, шаҕа катцатәузеи.

Икам тыпк, еибафарак ахыкам.

Икам дызгәалашәо рҕы дыкоуп.

Икәышу ауафы дыззымпшааз, ахага иахь
дцоит.

Икапсаз ажәла зеггы аауам.

Имцәыуоз, еихаггы дыртцәыуоит.

Инамцхәны бзиа еибабаз, ацстаа иеилихуеит.

Инамцхәны изкәутцаз апату, инархәы-аархәны
дуҕацоит.

Ирхәахьоу рацәоуп, ихәатәу шаҕакоузеи.

Ирымхәац иарбану, зхы италло дыказар.

Иутаху дутахызар дупшаауеит, узтахым ухы
идумгалан.

Иуцәахыз ызуам, иумхәар иццәыртцуам.

Иузынамыгзо аус уаламгар еигьуп.

Иушәу қәыршәзар еиха еигьуп, матәа уара
ушәызар аиха.

Иухәо апша иамгарц азы, агәра аҕазароуп.

Иухәо хәазар, уи хпатукәтцароуп.

Ихажэау атла иамахэґазар, шьарда аамта
зыннатцуам.

Ихахаза иарку ацэашьы мѳабжара иґыблаар,
уи зымлашеит ахара.

Ихэыцуа ахэыцрақэа дрыткѳоит.

Ихэыцуа ихэыцрақэа еиґэышэшэозар, урт
еимхэыцтас икацсоит.

Ицқьоу ахауа уфарц азыхэан, ацсыц иухылтцуа
цқьазароуп.

Ишахэтоу еипш ухэыцны, ухэыцрақэа хэа.

Қэра мацзаргы инитцыз, имѳасыз гэырѳада,
убри иоуп ацстазаара збаз.

Қазшьала еинымаало еипыртыр еиґуп.

Қарматцыстас ашэа изымхэар, уи дацсам хэа
думпцхэазан.

Лацш хэшэазто, лацш иаку иоуп.

Лацшы хаа ацсынтра танацсоит.

Маанала ицэажэо имаана укыроуп.

Мрада цхарра ыґам, мцада – ахэыштаара.

Мцыла зхы зырызгаз, аиаша ихэаргы, зегь
акоуп агэрагара иаузом.

Парала зыхэ ршьо, акагы иацсам иоуп.

Пцзашала иаарыху, гьама чыдак змам ауп.

Пцхэыс дахыыґам, цқьарак ыґам.

Пцхэыс дызхагылоу аґы ус цқьак ыґам.

Сасык даины кырузицымѳо, умгэа умыртѳэ-
лан.

Сызлацәажәо схатәы бызшәа сара исныха-
қәыроуп.

Уәақазар еиғуп, иухәо акагы иапсамзар
ааста.

Удсы ахы ахыыршо иқаларц азы, адәы уанықәу
хык уапсазароуп.

Уаниуаз иааугаз, унарцәахь иугоит, иуциз
акрықазар, адунеи иазынхоит.

Уаха-саха ааста, унаха-снаха еиғуп.

Уафытәыфса изымычқауа угроумыгзан.

Уаға бзиа уас дқауцап ууа хәақса иааста.

Убз хтәазар еиғуп, иакәым ақар ааста.

Убзиахар сузыбзиахоит, уцәгьахар сшыбзиоу
саанхоит.

Угәағ змоу, игәағ умкын.

Угәи упси зегьы цқазар, ахахә еифусоит.

Угәы итоукыз абзиа иазкызар, инагза, ацәгьа
акәзар, угәы итоукыз ухы азын ишытатца.

Узыхызаауа думпытцтәрауеит.

Уқазар атқыс, уқамзар еиғны уқоушәа-
уқамшәа атқыс еицәоуп, уанықала уқалароуп
хьақәа-цақәада.

Умаза азәы ианиоухәа, зегьы ирақаит хәа
ипхьаза.

Умцәажәар уәақау цьыршьоит, амыцхә уцәа-
жәар ргәы цутцәоит.

Ухапыцқәа зегь кацсар акада, иаанхазгы
ытдырхуеит.

Ухэыцрақәа иацсоу акрылазар, иумтәахын.
Ухы ахә шақароу дырны, даеазыи ихә шыала.
Ухы ухнахуазар арыжәтә, еигъуп зынзаскгыи
иумжәыр, иуханаргылозар ахы, уаеиғзакәан
ижә.

Ухызхыз ажәа, агәра умган.
Ушьтахька ухьамцшын, уацхьака умыццакын.
Ушьапы шақароу дырны, ухыза захы.
Ухәан-схәан уламзар, изхәо уидымхәылан.
Угашья змам аус уцеипцшар, еигъуп улашәхар,
уагыдагәахар.

Хшыџла еикарам, мчылагыи еикарам.
Хәыцрак ада агәыламзар ухәыцра, даеа хәыц-
рак агәылтцраны иказам.

Хы змам тыхәагы амам.
Цәгыа умамзар, уцәгыа рхәазар ихьяаумган.
Цәгыамзар бзиа казымтцац хышә шықәса
дцаргыи, цьаханым изыпцшуп.

Цара змамгыи иқәырцоит, хшыџлагыи ихдыр-
цоит.

Ҷпныхәа умамзар, аепныхәаџ дуоузом.
Шака нутцыз акәым, инутцыз шнутцыз ауп.
Шака ужәыз акәзам, ишужәыз ауп, ишужәыз
акәзам, иужәыз ауп.

Шака узыфо дырны, ухәы антца.
Шака умоу здыруазар, шака угыу уасхәон.
Шака ухәаз акәым, иухәаз ауп.

Шакафы уршәиуа убриаҕарагы урныхәоит.

Шәблакы умазаргы бла бзиақ иацсамзар,
ашәк зегы лашәуп.

Ҧнутқала уғразар, аҕстаа уирыцқоит.

Цьаҳаным ицараны иҕоу, итыц заанатц ирх-
иоит.

Цьюуқы имыццакзакәан иҕуеит, цьюуқы иҕ-
уеит, иццакуеит.

АШӘИПҘХЫЫЗҚӘА

Абгақәа урыхәхааит.

Абна улзааит.

Агәнаҟа уқәшәааит.

Агәы мыжда уқәхааит.

Адамра хыла уасааит.

Адунеи уанызааит.

Адәы сакара уқәхааит.

Адыдмацәыс улкәааит.

Ажәлар рышәи угымхааит.

Азахәа ухартцааит.

Азы ҟеиааит.

Азҟа уагааит.

Азҟа угымхааит.

Азҟа улнахааит.

Акаамет узыкәлааит.

Акәап-ныха уғасааит.

Акы ухнажәааит.

Ала ажбра ужбраханы, ацгәы акәәкәа умцар-
цааит.

Алақәа урфааит.

Алаапк уцхааит.

Алахәақәа урфааит.
Алеи ахәеи утдырхааит.
Алеи ахәеи урфааит.
Алышькынтыр урфааит.
Аматқәа урфааит.
Амкәыл қахааит.
Амца ташәааит.
Амца алкьяаит унхара.
Амца уақәтцаны урблааит.
Амца уалаблааит.
Амца укааит.
Амшмышәла узыкалааит.
Амықәшәатә уақәшәааит.
Амыждара узыкалааит.
Анцәа дуқәшәиааит.
Анцәа уимыргъацааит.
Анцәа хазшаз усимырбааит.
Аныха уакааит.
Аныха уарахааит.
Анышә уартааит.
Ацънышқәа урфааит.
Ақәыцьмақәа урфааит.
Ацсцәаха уикааит.
Ацсы уцсхааит.
Ацсышьа цәгъа уоуааит.
Асатцарел улнахааит.
Ауоу хәацәа уашта италааит.

Афаха умоуааит.
Афы уғасааит (узғасааит).
Ахахә ауааит.
Ахыкәалаа уқәшәааит.
Ахьшь уагааит.
Ахәа урфааит.
Ахәынац учычааит.
Ацхь уагааит.
Ацәа уалымтцааит.
Ацәаҕәә талааит.
Ашара уахьымзааит (умбааит).
Ашацкыра уахьымзааит.
Ашә нкыдтца.
Ашәацьхәацәа уашта италааит.
Ашьа уғытцааит.
Ашьараза ташәааит.
Астаа дучычааит.
Багада ацха уқәымсааит.
Барақьат умоуааит.
Бзиа умбааит.
Гәацхачара умоуааит.
Гәыргъара умбааит.
Дыдрыцшь-ныха ухарахааит.
Еиҕахәара умоуааит.
Еимачаәааит.
Елыр ныха уғасааит.
Еуру уғашәааит.

Зызлан улкааит.
Ицсы уеимгэанакааит.
Иаарласны инухатэааит.
Иуқэхэлааит.
Иузымшааит.
Иухахэхэааит.
Иуфыстаа чысхааит.
Ишьаартцэырахааит.
Ламыс анцэа иуимтааит.
Лашара умбааит.
Лых-ныха ухарахааит.
Қыач-ныха усааит.
Мқымгари ухы ухнахааит.
Мцала ублааит.
Мшацы узымшааит.
Цеипш цэгъа уоуааит.
Цсгарта умоуааит.
Цырхагас иуоуааит.
Тэамфохэ умоуааит.
Тыц умоуааит.
Утабааит.
Утабгааит.
Утаркәәкәааит.
Утарыблааит.
Уцапан кашэааит.
Уқәлацэа урыламгылааит.
Уқәлацэа урылшәааит.

Уқәыццышәааит.
Утаакәкәалааит.
Утабгааит.
Утәәан шыапы ытцухааит.
Упсәә еитоугааит.
Упсәә ытцухааит.
Упсы иартааит.
Упсынтры ҕыцәааит.
Упсынтры кыәҕааит.
Упсышыа цәҕахааит.
Упыхаа-жыыхаа уаргааит.
Уатәкыаааит.
Уаамзааит.
Уаарыхра умфааит.
Уажәымта азахәа ахартцааит.
Уажәымта цәҕахааит.
Уалыхәдахааит.
Уан уаалымылхааит.
Уахыца умааит.
Уашта азар хәәцәә талааит.
Убз ахы шышыааит.
Убла атцәыршы итнахааит.
Убла акакач ытцашәааит.
Ублақәә тұхааит.
Ублақәә тышәшәааит.
Ублааит.
Угәатцәахы акааит.

Угәрцқәаит.
Угәрымлааит.
Угәшәқәа акааит.
Угәы ҕнакааит.
Угәтцга пцәааит.
Угәахы ҕнакааит.
Угәахы кылнажәааит.
Угәы ахыкәалаа ташәааит.
Уетцәахә кыдшәааит.
Узааҕәрылааит.
Узи умцеи еиқәутәааит.
Уеитаргааит.
Уеиқәыбгааит.
Уеиқәыщәааит.
Уеибга узҕыда арахь умааит.
Уеимабгааит.
Уеимаҳааит.
Уеимыртцәааит.
Уеиханакааит.
Уеихаткачааит.
Уеихашәааит.
Уеихнахааит.
Уиешьара урылзааит.
Ужәла ызааит.
Ужәәангәы лашьцааит.
Укәәкәаса уаргааит.
Укырҕы акы икылнахааит.

Уқырқы еималааит.
Уқарқәәкәаит.
Укәачалакааит.
Укәыкәыл ықәзааит.
Укыдыцсылааит.
Укыдынтцәалааит.
Укәатеи аахәааит.
Укәатеи кылнахааит.
Ула абзиа амбааит.
Умала ужьы уфааит.
Умгылааит.
Умца ыцәааит.
Умәа кьәхәааит.
Умғьацааит.
Унтәцсы уцааит.
Унтәнтцәа уцааит.
Унағгәыгәаа уцааит.
Унағьыцсаа уцааит.
Унацәцсы уцааит.
Унацәнтцәа уцааит.
Унеитаргааит.
Унықәәаа уцааит.
Унытабга уцааит.
Уныташәкәа уцааит.
Урыпқа кылнажәааит.
Усакаса таргалааит.
Усаса еихнахааит.

Уткѣацааит.
Уура умфааит.
Ухахамѣы рыблааит.
Ухѣдацьал хжѣааит.
Ухѣдацьал хнажѣааит.
Ухѣдацѣа тцнакааит.
Ухѣламшѣы акааит.
Ухы цнаѣааит.
Ухы цуѣааит.
Ухы акѣамачира ухнахааит.
Ухы акѣара итабааит.
Ухы арагѣацшь ианукѣааит.
Ухы ухнахааит.
Ухыбгалааит.
Уцкѣашѣкѣа уааргааит.
Уцкѣашѣкѣа уцааит.
Уццышѣтѣарахааит.
Уцѣа уасааит.
Ушѣ акааит.
Ушьтамта ықѣзааит.
Ушьапы иажѣутцааит.
Ухѣа-убз кылсааит.
Уѣыкноухааит.
Уѣаха-дагѣан уаанхааит.
Уѣахѣатѣхааит.
Уѣы ацаца талааит.
Уѣы акааит.

Уґыблааит.
Уоны аршра оналааит.
Угра цнажэааит.
Хагэха уасааит.
Хыла уалкбааит.
Хыла шэеисааит.
Хырхагас иумоуааит.
Хыхь-гэыхь угымхааит.
Цэгьамзар бзиа умбааит.
Цэгьамзар бзиа уақэымшэааит.
Цэыблакы улкааит.
Шэдыхэ амхэааит.
Шэипцхыыз угымхааит.
Шэкэыкэыл нибартцэааит.
Шэнибартцэааит.
Шэхибартцэааит.
Шэықэзааит.
Шэықэибахааит.
Шьатанкыла уқэыццышэааит.
Шьашэы утарыблааит.
Хазшаз илыпца умоуааит.
Ҷааны умнеиааит.
Ҷатцахэы умоуааит.
Ҷаахэыра умоуааит.
Ҷашэа-гэыза умоуааит.
Ҷыцха уасааит.
Ҷыцха уцааит.
Цьаханым утыцхааит.

АНЫХӨАЦХЫЫЗҚӨА

Абзиара уцеипшзааит.
Абзиара узыкалааит (угымзааит).
Агэабзиара угымхааит.
Адунеи уақөлахааит.
Адунеи уагымзааит.
Ажэеипшьяа узыпшызааит.
Ажэлар рныхэа угымхааит.
Азы шыцэоу иубааит.
Азы шыцэоу анцэа иуирбааит.
Алцха агэыпцха умазааит.
Амөа бзиа уқөлааит.
Анцэа абзиара уирбааит.
Анцэа дузылыпцхааит.
Анцэа духэааит.
Анцэа ицьшьоуп.
Анцэа илапш хаа уоуааит.
Анцэа уиныхэааит.
Анцэа уиргэырғыааит.
Анцэа уирғыацааит.
Анцэа улцха хат.
Анцэа хазшаз уиныхэааит.

Апхыз бзиа убааит.
Аразкы бзиа умазааит (уоуааит).
Арыгъарахь анцэа уиргъежъааит.
Ацэгъа-мыцэгъа укэыблазааит.
Ашара узыбзиарахааит.
Аџстаа дукэыблаауп (дукэыблазааит).
Барақбат умазааит (угымхааит).
Гэапхачара уоуааит.
Гэапхачара умазааит.
Гэыргъачара угымхааит.
Еиџахэара уоуааит.
Еиха зымчу духылацшааит.
Жэџан гэашэцхъара узыпшызааит.
Касы шкэакэала бымџасааит.
Маџа-чмаџала угэыргъааит.
Машэыр укэымзааит.
Нар улбааит.
Ныхэапхыыз угымхааит.
Ныхэапхыызс иџоу угымхааит.
Цеицш бзиа анцэа иуџааит.
Цшзала иузшааит.
Цырхагас иумоуааит.
Укэгъацааит.
Уцеира иазхааит.
Уџх аабзиахааит.
Уџџан шыап мызааит.
Уџыхэтэа мызааит.

Уцсынтцры духааит.
Угәыхәтәы уахьзааит.
Уаарыхра цшзала иуфааит.
Уаб ицара уқәымзааит.
Уабшьтра мызааит.
Уабшьтра уқәымзааит.
Уажәымта бзиахааит.
Уажәымта шкәакәахааит.
Уалыхәдамхааит.
Уахажәааит.
Уахьца уаалааит.
Уашта абзиара талааит.
Удырәатә еигьхааит.
Ажәеипшь уирчааит.
Уиатцәахә кыдымшәааит.
Уеибга узәыда анцәа усирбааит.
Узтаху угымзааит.
Уиешьяра урыгымзааит.
Уеиҳа зымчу уматц иуааит.
Ула абзиахә абааит.
Умарымажахааит.
Умца мыцәааит.
Умш аабзиахааит.
Уура уқәзааит.
Ухәаша мблааит.
Ухәыштаара ҫымцәааит.
Ухы-угәы уақәгәырҫааит.

Ушьтамта мызааит.
Хтырца шкәакәала умфасааит.
Хы-хшарала умашшааит.
Хырхагас иуоуааит.
Хыхь-гәыхь умоуааит.
Хымзг уқәымзааит (умгааит).
Ҙацсуара уагымзааит.
Ҙадунеи уагымхааит.
Ҙазшаз абзиа уаҗәеишьааит.
Ҙазшаз духылацшааит.
Ҙазшаз еитаҳәара уиҗааит.
Ҙазшаз илацшхаа угымхааит.
Ҙазшаз илыпҗа уоуааит.
Ҙазшаз уиныхәааит.
Ҙалалс иуоуааит.
Цәамтхаа уоуааит.
Чарала умфасааит.
Шьарда аамта нуҗааит.
Ғаанбзиала унеиааит.
Ғааны цшзала унеиааит.

АХҚӘА

Ахыпшымыра ашәахәа.....	5
Апқәысеиба зышла.....	14
Атцеира.....	16
Цсоу.....	17
Цьаба Иоселиани иахь.....	20
Нахар.....	21
Абзиабара.....	22
Апсымыцкәақәа.....	24
Апсыцәгәа.....	25
Анцәа ус ишеит.....	26
Схылтцштрахь.....	27
Иуа иахь.....	29
Акәа.....	30
Ус адыруеит атоурых.....	31
Ушышәтыц ушәтла.....	34
Атынчра.....	36
«Зны сапхәака ак сыхоит...»	37
Цәатачы	38
«СССР ду, ухзырбгалада?...».....	39
Шьхатәыла.....	41
Сара сыжәтцысуп	42
Ихәаам нас	43
Шака гәтыха сымоузеи.....	44
Дгамшь	45
Сашта.....	46

Агәра зкырц зтаху.....	47
Ажыырныхәа.....	48
Амшын Еикәа	49
Хәыса икәара	50
Сиҕагылоуп амца ацразцо.....	51
Ацсәаха иахь.....	52
Цьанатҕа.....	52
Улгап утҕәаны.....	54
Зегы иахуалуп.....	55
Анхара	56
Зегы уреигьуп.....	56
Бзана	57
Сгәы шытызхуа.....	58
Ахәыштәарамца.....	59
Ашәеикәатәа былахәоуп.....	60
Ацсуа фырхатца.....	61
Цхьаҕа.....	62
Угәы иалымсын, аҕыза.....	63
Иахьа еизигоит азә амалыжә...»	64
«Ацбар рахь дкылсуеит уи...».....	64
«Ишәасхәари иахьала, ацсуараҕ цьым...»	65
Ухәан-схәан.....	66
«Амра каххаа иахьыцхо...»	67
Цсыуа пхәызбак...	68
Аҕара.....	69
«Саргы дысыцшуп ацсәаха...»	70
Ажәтыс	71
Ацсуа	72
Ацстазаара.....	73

Сышьхақәа	74
Кәәфҭа шкәәкәа	74
Агәтыха.....	75
Хәышҭаарамцак	76
Изкәатыц тынчуп	76
С-Бабаду	77
Аиаша.....	77
Ацсуа уитәхәан дузахцом.....	78
Азхыҭра.....	79
«Иагьа иагьызаргь ацша иасуа...».....	80
Уа мшыбзиа.....	80
«Абзиабара – уи закәызеи?..».....	81
Цьулетта.....	82
Хыла-хшыҭла	83
Азғғы усызитор	83
Сажәа.....	84
Умыццакын.....	84
«Сгәылак дыкоуп, дшьалашьынуеит...»	85
Уахазатцәык	85
Ацсуа цхәызба	86
Зызлан-захкәажә.....	86
Ахәшәтәыртаґы.....	87
Иаанда анбардха.....	87
Кәачарантәи.....	88
Ишцашоуиссирны.....	88
Шьыжьтәи азазеицш.....	89
Ахьцшымра	89
Бааи ҳаинаалап	90
Аґхәара.....	90

Агәыцкәеи ацсымцкәкәеи	91
Сажәеинраала.....	91
Ахәыщра бзиа	92
Ацстазаара.....	92
Сымкәыба.....	93
Ицсыхәоузеи.....	93
«Абаа, пссыка, шәыцхеибатца...».....	94
Ацәыслампыр	94
Сыгәтыхақәа	95
Шака дыцшзоузеи.....	95
«Ас еицш ицшзамызтгы адәыкрын...»	96
Агәхәы.....	96
Ушәтлар стахуп.....	96
Сыжәәа иқәуп еидарак.....	97
Инамыцхәны	97
Ахатца.....	97
Абаз кылтцәакгы дацсамкәа	98
Амарца.....	98
Икалазеи?	98
Атәыmr	99
Асас иахь	99
Игәапхеибашьаз	99
Қъаадымзар иқоузеи	100
Схәыцрақәа.....	100
Ачарафьы псыуатцасла.....	100
Азәы ихәыцрақәа дыхтаркит	101
Аандак савтцалан.....	101
Егьаурым.....	102
«Акачыц»	102

Исыт иауазар.....	102
Исызрыцхәа.....	102
Ашта анылашо.....	102
Ацстазаара бѣатуеит.....	103
Сгәы банаала.....	103
Алакә.....	103
Сишь!.....	104
Сара усыщыз.....	104
Бзиа ейбабоит.....	104
Уи дфырхатцоуп.....	105
Исылшо хәа акгы ыкам.....	105
Снафс.....	105
Исзынкылом.....	105
Ус ишоуп.....	106
Еигънысымир.....	106
Сахеит, сеитахеит.....	106
Иалысхузеи.....	107
Ианакәым, иахьакәым.....	107
«Ацсуа идгъыл ахы анаркуеит азиас Цсоу...».....	107
«Хбызшәеи хадсадгъыли еиқәхарцаз...».....	108
«Адунеиажә акагъ сзалам...».....	108
«Сара фныда, гәарада...».....	108
«Хаит, амарца шәмаашьазакәа...».....	109
Дахәара.....	109
«Уааигәа гәыгра сымазам...».....	109
«Нак-нак исмоур бымада...».....	110
«Рзыхькәа табоит...».....	110
Агәалашәара.....	110
Итабуп.....	111

Дыблаxкыгоуп	111
Сылашара.....	111
Сыңсы тшәанза.....	111
Сыңсынтәыла.....	112
Ажәаңкақәа.....	113
Ашәипхьызқәа	124
Аныхәаңхьызқәа.....	133

ГИВИ УАНЧКА-ИЦА ЦНАРИА

АТЦЕИРА

Ажәеинраалақәа

Ажәаҟқақәа

Ашәиҟхьызқәа

Аныхәаҟхьызқәа

ГИВИ ИВАНОВИЧ ЦВИНАРИА

ПОТОМСТВО

Стихи

Пословицы

Проклятия

Благословения

На абхазском языке

Аредактор *Марина Тэанба*
Акорректор *Емма Адлеиба*
Асахьаҗыхы *Руслан Габлиа*
Компиутерла еикэлыршэеит *Астаңда Ацьынцьал*

Аформат 70x100 ¹/₃₂. Атираж 300.
Иҗацэ. акь. бгы. 4,5. Инықэ. акь. бгы. 5,8.
Аҗацэцэка №